

Український ВІСНИК

М. Ульбренку

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXVII. № 11-12 (червень) 2020

Прочитайте:

- ❖ Хроніка діяльності СУРу
- ❖ Людина – Храм Духа Святого
- ❖ Зелені Свята – Русалії – Свята Неділя
- ❖ Історія села Верхня Рівна (III)
- ❖ Свято Вишиванки у Сатумарській філії СУРу
- ❖ Місто нашої юності
- ❖ Негостинці шанували світлу пам'ять Предків
- ❖ Трафунки
- ❖ Спогади – роздуми

СТАНЬ НАШИМ СТУДЕНТОМ!

НАБІР НА ОСНОВІ ДОКУМЕНТІВ

НА ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КЛУЗЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. БАБЕША-БОЙОЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Вивчення української мови проводиться як з
початкового, так і **вищого** рівнів.

УКРАЇНСЬКУ мову можна вивчати в поєднанні з **РУМУНСЬКОЮ** або **УГОРСЬКОЮ**, або із сучасними мовами: **АНГЛІЙСЬКОЮ**, **ФРАНЦУЗЬКОЮ**, **НІМЕЦЬКОЮ**, **ІТАЛІЙСЬКОЮ**, **ІСПАНСЬКОЮ**, **РОСІЙСЬКОЮ**, **НОРВЕЖЬКОЮ**, **ФІНСЬКОЮ**, **ЯПОНСЬКОЮ**, **КИТАЙСЬКОЮ**, **КОРЕЙСЬКОЮ**, **ІВРИТОМ**, або **ЛАТІНСЬКОЮ**, або **ДАВНЬОГРЕЦЬКОЮ**.

Філологічний факультет організовує **вступний конкурс на основі документів** для 2020-2021 навчального року.

Критерій 1: середня оцінка державного іспиту – (50% від вступної оцінки)

Критерій 2: середня оцінка предметів ліцею – (50% від вступної оцінки)

Запис бажаних проводиться в період: **9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 липня 2020.**

Детальнішу інформацію можна знайти на веб-сторінці Філологічного факультету (Regulamentul admiterii – licență): lett.ubbcluj.ro (або звертайтеся особисто до д-р. філ. наук. Івана Гербіля, по телефону 0745325755).

Завершивши навчання, студенти стануть ліцензійними фахівцями у **двох мовах**: в українській та в одній з обраних ними мов з освітньої пропозиції факультету. Крім цього, вони будуть **авторизованими перекладачами** з обраних мов.

ПЕРСПЕКТИВИ В ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ: мультинаціональні та національні компанії, дипломатичні установи, прикордонні служби, перекладацькі бюро, освітні установи, радіо й телебачення, видавництва тощо.

Українська секція Філологічного факультету, одного з найпрестижніших румунських вищих навчальних закладів Клужького університету ім. Бабеша-Бойоя запрошує абітурієнтів на навчання за спеціальністю «Українська мова та література».

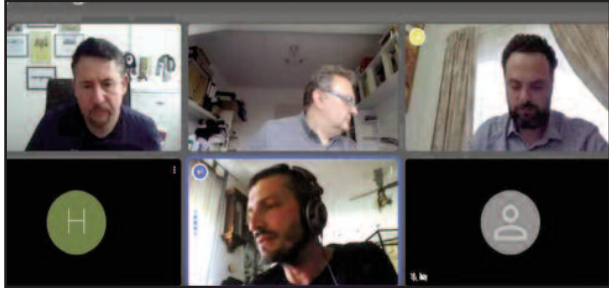
Крім навчання української мови, майбутні студенти матимуть можливість здобути (на вибір) кваліфікацію фахівця з другої мови: румунської, угорської, англійської, французької, німецької, італійської, іспанської, російської, норвежської, фінської, японської, китайської, корейської, латинської чи давньогрецької мов, а також іврити.

Українська секція пропонує вступникам здобути універсальну за своїм характером філологічну освіту, яка дозволить обіймати такі престижні посади як: співробітник багатонаціональних та національних компаній, дипломат, працівник прикордонної служби, перекладач, журналіст (радіо, телебачення, друковані та онлайн засоби масової інформації), співробітник видавництва, учитель загальноосвітніх шкіл і ліцеїв та викладач фахових дисциплін тощо.

Приймання заяв та документів триватиме з 9 до 15 липня 2020 року. Додаткову інформацію щодо вимог і особливостей навчання можна знайти на веб-сторінці Філологічного факультету (Regulamentul admiterii – licență): www.lett.ubbcluj.ro або отримати безпосередньо від д-ра філ. наук Івана Гербіля за номером телефону: 0745325755.

Звернення депутата до міністра сільського господарства

У більшості випадків негативні наслідки метеорологічних явищ на фермерську діяльність не можуть бути попереджені, тому в цих випадках влада має вживати термінових заходів щодо обмеження наслідків та допомоги фермерам, – зазначив депутат Микола Мирослав Петрецький у листі до міністра сільського господарства і сіль-

ського розвитку Некіти-Адріана Ороса, наполягаючи на необхідності розробки національного плану щодо запобігання та боротьби з наслідками метеорологічних явищ, що мають негативний вплив на фермерську діяльність.

Також у рамках своєї парламентської діяльності, у листі до міністра сільського господарства та сільського розвитку, депутат наголосив на необхідності відродження промислів, таких як рибальство, полювання та тваринництво, якими традиційно займалися мешканці сіл у дельті Дунаю, де проживає чисельна українська громада, аби сприяти підвищенню рівня життя місцевих жителів.

У той же час пан Петрецький привернув увагу профільного міністра до проблеми транспорту в ізольованих селах у дельті Дунаю, в тому числі щодо забезпечення перевезення шкільними мікроавтобусами учнів з малорозвинутих районів, а також щодо створення мультимодальної транспортної мережі.

Так само Микола Мирослав Петрецький повідомив міністра освіти Румунії Моніку Анісіє про низку проблем, які можуть негативно вплинути на організацію навчального процесу в оптимальних умовах.

15 червня Голова Союзу Українців Румунії, депутат Микола Мирослав Петрецький взяв участь у четвертому онлайн-засіданні Управи Європейського Конгресу Українців (ЕКУ), під час якого була проаналізована діяльність організації. Засідання скликав та очолив Президент ЕКУ Богдан Райчинець.

Було представлено інформацію про діяльність робочої групи СКУ з питань міграції, а також запропоновано долучити до роботи групи й представників Польщі та Чехії. Так само було оголошено проведення онлайн засідання-зустріч «Український активізм в Європі», організаторами якого виступають Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) та ЕКУ. Також було прийнято уповноважити члена Управи ЕКУ Миколу Мирослава Петрецького представити ЕКУ на вебінарі «Яка міграційна політика потрібна українцям?», що буде проведений громадською організацією «УКРАЇНА-2050».

За пропозицією Миколи Мирослави Петрецького ЕКУ планує провести онлайн засідання-зустріч членів та гостей ЕКУ на тему «Актуальні питання сучасного українства в Європі», на якому будуть проаналізовані проблеми, з якими стикаються українці та українські організації в Європі, такі як: міграція, економічний, соціальний, культурний, релігійний розвиток та пошук коротко-, середньо- та довгострокових рішень на ці питання, у співпраці з державними установами, посольствами та іншими європейськими організаціями.

На пленарному засіданні Палати депутатів 3 червня депутат Микола Мирослав Петрецький виступив з промовою, в якій зазначив, що День

захисту дітей – це гарна нагода звернути увагу на численні труднощі, з якими стикаються діти в Румунії та на великі проблеми румунської системи освіти.

Пан Петрецький висловив свою стривоженість останніми статистичними даними щодо ситуації в сфері освіти, особливо щодо постійного скорочення кількості школярів та збільшення відсотку відсіву учнів, підкресливши, що це є серйозним і поширеним явищем, боротьба з яким має бути пріоритетом для всіх учасників навчального процесу.

Говорячи про фактори, що сприяють вибуттю (відсіву) учнів, такі як бідність, поганий стан здоров'я, дезорганізація сім'ї, освітня модель, яку пропонують батьки та велика відстань до школи, депутат наголосив на необхідності розробки життєздатних рішень та ефективної політики боротьби з відсівом школярів.

«Нам потрібні постійні, конкретні та правильні дії, покликані, де це можливо, обмежити причини відсіву учнів шляхом: збільшення кількості державних програм, спрямованих на запобігання та зменшення явища; ефективних дій місцевих органів влади щодо запобігання та боротьби з відсівом школярів, а також сприяння та заохочення досліджень у галузі запобігання та боротьби з відсівом учнів, усе з одночасно з переосмисленням шкільної програми та розробкою плану заходів щодо запобігання відсіву учнів», – заявив депутат Микола Мирослав Петрецький.

Вшанування пам'яті Тараса Шевченка у Бухаресті

26 травня у Бухаресті відбулася церемонія покладання квітів до погруддя Великого Кобзаря, розташованого в центральному міському парку Герестреу.

Шану Великому Кобзареві віддали голова Союзу українців Румунії, депутат Парламенту Румунії Микола Мирослав Петрецький, голова

Бухарестської філії Союзу Михайло Трайста та Посол України в Румунії Олександр Баньков.

Захід було проведено в контексті відзначення Україною та українцями зі всього світу 206-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка, а також 159-ї річниці перепоховання у травні 1861 року праху Великого Кобзаря на Чернечій горі поблизу Канева.

З цієї нагоди Микола Мирослав Петрецький дав інтерв'ю Румунському публічному телебаченню, в якому наголосив на важливості Тараса Шевченка для української культури. Творчість українського національного поета залишається важливим орієнтиром для українців звідусіль, – зазначив голова Союзу українців Румунії.

Бухарестська філія СУР відсвяткувала 70-річчя письменника Миколи Корсяка

Комітет Комісії з питань культури Союзу українців Румунії 6 червня провів культурний захід до 70-річного ювілею одного з найвідоміших українських письменників Румунії Миколи Корсяка.

У заході взяли участь письменники та журналісти Михайло Михайлюк, Корнелій Ірод, Ірина Ковач, Тереза Шендрою, Михайло Гафія Трайста, літературознавець Іоан Дан Марта, актори Магда Баческу та Штефан Апостол, члени комітету Бухарестської організації СУР та інші.

Учасниками було представлено доповіді про життя і творчість письменника та було прочитано декілька його творів.

Микола Корсяк народився 30 березня 1950 року у марамуреському селі Луг над Тисою. Після закінчення початкової школи в рідному селі він отримав середню освіту в українській секції педагогічного ліцею в місті Сігету Мармаціей, а потім закінчив Філологічний факультет

Бухарестського університету, де згодом викладав українську літературу.

Після закінчення факультету Микола Корсяк працював редактором у видавництві «Критеріон», де друкувалися твори українських письменників Румунії, він започаткував колекцію книжок для учнів «Мала бібліотека», в яких були опубліковані твори класиків української літератури. Певний час був головним редактором журналу «Наш голос». Є головним редактором дитячого журналу «Дзвоник», що видається Союзом українців Румунії.

Свої перші твори Микола Корсяк почав друкувати у 1971 році в українській газеті «Новий вік», а також у колективних збірниках «Сонячне відлуння» та «Наші весни», дебютував у 1972 р. збіркою поезій «Нащадки сонця». У 1973 р. письменник видав свою першу збірку новел «Роздоріжжя», за яку був нагороджений премією за дебют Спілки письменників Румунії.

(Продовження на 5 стор.)

МІСТО НАШОЇ ЮНОСТІ

ЩСігету Мармаціей – місто нашої юності – відсвяткувало 694 роки від свого «дня народження». Воно розташоване на півночі Румунії, «там де карту вішають на цвях», /(*unde se agată harta în cui*), на кордоні з Україною, через Тису.

Підкреслила в заголовку, що це місто нашої юності, тому що кожен з нас признає його своїм, рідним, бо там навчався, проживав в свої юні, молоді роки, куди завжди повертається з радістю, згадує про нього з ностальгією, де би не проживав.

Почати треба з післявоєнних років, коли в нашому містечку українська інтелігенція Мараморощини робить нові та смілі кроки на шляху самоутвердження.

Хоча українці тут проживали багато віків зі своїми традиціями та звичаями, але якось в ізоляції та культурній відсталості. Зміни в житті української меншини цього регіону безпосередньо пов'язані з заснуванням Українського ліцею в 1945 році, а кілька років пізніше Українського педагогічного училища. Ці навчальні заклади стали головним стрижнем в народженні та розвитку української інтелігенції в Румунії. В цей період до Сігету приїжджали вчитися українські діти із усіх регіонів Румунії: Банату, Сучави, Тульчі, і таким чином Сигіт стає головним центром українства; культура, освіта, портивні змагання і т. п. розвиваються завдяки викладачам та їх учням.

До «нашого» містечка походилися викладачі з вищою освітою, навіть з докторатами, які володіли кількома мовами, були знавцями свого предмету і добрими педагогами. Цілими сім'ями приходили та залишалися проживати і працювати для українства. Згадаю з того, що читала або чула від своїх батьків. Це були: В. Бучковський, Н. Данилюк, К. Драпака, П. Дряб, І. Павлюк, Д. Онищук, Н. Оленчук, В. Новосівський, А. Лозинський, П. Кошман, Б. Сингалевич, А. Сливка, О. Хортик, М. Фрацян, Б. Яричевський.

Українська школа була одна з престижних шкіл у Сігеті завдяки своїм викладачам, які старалися формувати не тільки професійно учнів, що походилися з сіл, але й їх як особистостей. Навчали мудрості, труду і любові, здійснюючи водночас свої мрії та думки, що не змогли здійснитися, мабуть, в їхній юності.

Перша Сигітська українська школа отримала навіть будинок, але це була напівруїна. Разом з старшими учнями все це було відремонтовано. Там були класи, спортивний зал, інтернат, кухня та їдальня. Школа мала в той час велику бібліотеку. Тоді був заснований перший хор, яким керував професор П. Дряб – талановитий диригент філармонії з Араду. Його роботу продовжував М. Митринюк, викладач музики, у якого і я брала уроки скрипки. На пенсії професор М. Митринюк заснував у Роні хор та оркестр мандолін.

Після 1965 року Педучилище та Український ліцей розділилися. Кілька викладачів перейшли працювати в українську секцію ліцею імені Драгоша Воде, а інші в педагогічну школу. Доповнилися кафедри новими викладачами, а тут з радістю згадаю Ю. Марущака –директора ліцею ім. Драгоша Воде – викладача математики та фізики, Ю. Гринь, викладачку української мови та літератури, І. Корнищана – викладача математики, І. Гренюк – викладача географії, А. Мойсюка – біології, а пізніше Й. Гощука, Ф. Поповича та інших молодих викладачів.

В 1990 році в Сігеті проводиться перше засідання Союзу Українців Румунії, коли обрали головою Марамороської організації Союзу професора Ю. Мануляка, а заступником, інженера Ш. Бучуту. На цій конференції були присутні члени центрального проводу СУР: письменник С. Ткачук, поет І. Ковач – головний редактор української газети «Вільне слово», редактор І. Петрецька Ковач та інші.

В той же 1990 рік в Сігеті Мармаціей був перезаснований Український Православний Вікаріят, де вікарієм стає священник І. Піцура, а генеральним секретарем - священник доктор М. Лаврюк.

В 1994 році в місті проходить вперше Фестиваль українських колядок, організований СУРом, головою якого був Степан Ткачук, та Марамороською філією на чолі з Юлієм Мануляком в співробітництві з Дирекцією освіти Мараморощини, представник Юра Паращинець, та з Міністерством культури та культів – представник радник Ярослава Колотило. На цей перший фестиваль походилися багато артистичних формацій з українських сіл Мараморощини, а також гості із України.

Відродження всього цього відбулося завдяки Грудневій революції 1989 року, яка відкрила демократичний шлях в розвитку науки, культури, самоствердження національної ідентичності і т. д. Українці Мараморощини, зберігаючи свою енергію та бажання розвивати рідну мову та культуру, відправляють своїх дітей на навчання в Україну, де вони стають студентами вищих навчальних закладів. Після закінчення студій вони зайняли чільне місце у процесі формування нового покоління української інтелігенції в Румунії. В той час закінчили вищі студії в університетах Румунії і перші випускники Українського ліцею. Український педагогічний ліцей імені Тараса Григоровича Шевченка в Сігеті Мармаціей був відкритий 1 вересня 1997 року, директором був призначений Федір Попович. На відкриття ліцею був запрошений президент Румунії того часу Еміл Константінеску разом з міністром освіти Лівіу Петреску, а також були присутні особистості, між якими посол України в Румунії, заступник міністра освіти України, голова СУР Ст. Ткачук, депутат Румунського Парламенту В. Николайчук, генеральний інспектор повітового Інспекторату освіти В. Анішорак. В ліцеї були сформовані три початкові класи, один клас гімназії та п'ять класів ліцею: математики-фізики і чотири педагогічного відділу. Це надає можливість появленню нового осередку української культури в Румунії, заснуванню відділення української мови та літератури при Клужькому університеті.

В наступному 1998 році в Сігеті був відкритий перший пропускний пункт на кордоні з Україною на Тисі між румунським містом Сігеті Мармаціей та Раховим.

Місто «нашої» молодості процвітає, живе новим життям, бо тут продовжує існувати українська культура завдяки людям, які тут живуть, працюють або вчаться. В центрі міста будинок Українського ліцею, на невеликій відстані від нього українська православна церква, напроти неї у невеличкому парку стоїть пам'ятник Тараса Григоровича Шевченка, недалеко побудована кілька років тому українська греко-католицька церква, поблизу є осередок СУР. Українці міста і всього повіту в Сігеті Мармаціей організують зокрема або разом з іншими меншинами різні культурні події та заходи.

З днем народження Сигіт! Зі святом всіх нас!

Ярослава ШТЕЛЯК
кореспондент

Я дуже люблю ходити до церкви на Службу Божу. Там спускаються з неба ангели на всіх присутніх християн в Божім Домі.

В Негостинській православній церкві служба правиться двомовно, по-румунськи і по-українськи. Наш отець Данієл дуже гарно править Святу Літургію, бо він закінчив теологію в Києві. Християни приходять до церкви з любов'ю, з радістю, бо «без Бога ні до порога» (як каже приповідка), а хто має віру в серці, той буде спасений. Тепер настали такі часи, що християни не могли бути присутні в церкві, а слухали службу Божу по телебаченню, або молилися дома перед образами, запалювали лампадки і мали надію, що все перейде і буде добре. Потім дали закон, що люди можуть бути присутні лиш надворі перед церквою. Так сталося, що першої неділі, коли могли вийти за ворота, християни прийшли до церкви, але з маскою. Люди втішилися, і було їх багато, а служба почала правитися надворі від 17 травня, і в нас була надія, що скоро зайдемо в нашу церкву.

СЛУЖБА БОЖА ПРАВИЛАСЯ НАДВОРІ ПЕРЕД ЦЕРКВОЮ

У Негостині наш священник правив службу на тім місці, де колись була збудована перша дерев'яна церква в 1798 році. Там був колись перший вітвар. Церква була дерев'яна, маленька, люди приходили і чимраз не входилися. В 1881 почали будувати нову кам'яну і велику церкву. Будівництво закінчили в 1885, коли освятили, а перше розмалювання церкви було зроблено в 1936 року, у жовтні. День 26 жовтня став храмом церкви, на Святого Дмитрія. В 2007 р. наша церква дістала новий вигляд і була перемальована дуже гарно, а святі і ангели спустилися над нашими християнами. Давно, спочатку служба правилася на українській мові, а під час комунізму була по-румунськи, а тепер правиться двомовно, бо наше село українське.

У нашій церкві дуже гарний хор, співають двомовно, і я співаю там, бо дуже люблю церковну пісню, а по-українськи виходить ліпше, бо то наша рідна мова. Коли кажуть «Вірую», то всій християни моляться, а «Отче наш» всі разом співають.

Феліція ГРИГОРАШ

О ТЕМПОРА, О МОРЕС!

Вигук латинського письменника і філософа Ціцерона в Сенаті стародавнього Риму – «О часи, о звичаї» – дуже актуальний і сьогодні, тому його не можна приписувати тільки ностальгікам, які жаліють за добрими минулими часами.

Як не дивно, але ця латинська максима пригадалася мені років три тому в Болгарії, у містечку Бальчик, розташованому у колишньому так званому Кадрилатері, котрий колись належав Румунії, а потім перейшов до сучасної Болгарії. Славиться Бальчик тим, що тут облюбувала місце і збудувала невеликий палац королева Румунії Марія і тут, за її словами, залишилося її серце, бо у Бальчику пережила вона велике кохання.

Пригадалися мені слова великого римлянина не у палаці з мінаретом, не у прекрасній «плантації» кактусів, а в ресторані на березі Чорного моря, в якому ми обідали.

Отож, звертаюся до молодого кельнера по-російськи, а він каже, що не «спік рашен», а «шпик інгліш». Дивуюся, бо колись для болгарів російська була другою «рідною мовою», а Болгарію називали /трішки іронічно!/ шістнадцятою радянською республікою... Але де оті часи і звичаї!

Мені б не дивуватися, а покладатися на нові часи. Болгарія член європейської спільноти, болгарини – європейські громадяни, мова англійська /хоча Великобританія вийшла з ЄС – так званий «брексіт»/ стала найпершою мовою міжнародного спілкування у дипломатії, діловодстві, техніці, геть витіснивши французьку.

Та все ж таки «ностальгіки» існують серед болгар – це люди старшого покоління, котрі знають російську, до того ж у бувшому Кадрилатері володіють і румунською.

НАМОРДНИКИ І КОРОНАВІРУС

У романі «Босий» Захарія Станку є така картина: на поміщицькій плантації збирачам винограду, злидненим сільським біднякам, під час роботи, аби вони не поїдали вискосортні грона, з веління власника виноградника, розуміється, хижацького експлуататора, надівали намордники. А панські наглядачі пильну-

вали, щоби ніхто із збирачів не полакомився і не завдав шкоди панському добру.

А в школі, на уроках словесності, цей епізод з роману відомого румунського романіста, котрий за комуністичного ладу мав великі почесті, був і багаторічним головою Спілки письменників Румунії, подавався як приклад жорстокої експлуатації селянства часів буржуазно-поміщицького ладу на противагу щасливому життю сільських трудівників у соціалістичному землеробстві.

Та ось, у 2020 році божому на весь світ зненацька нахлинула страшна пошесть епідемії коронавірусу, яка перейшла у пандемію – найвищий ступінь поширення інфекційного захворювання,

що охопило чи не всі країни, якому поки що немає ліку, проти якого сучасна медицина виявилася безсилою. А для запобігання ще більшому поширенню зараження коронавірусом населенню – від малого до старого – рекомендовано носити захисні маски, такі собі медичні «намордники».

Та якщо у романі Захарії Станку намордники – це принизливе знуцання над людиною, то антивірусні теперішні медичні чи хірургічні маски мають захисне призначення. Якщо збирачі винограду покірно терпіли наругу над їхньою людською гідністю, то нині в умовах пандемії знаходяться непокірні, котрі з легковажності нехтують лікарськими застереженнями, наражаючи себе та ближніх на небезпеку.

«ВДЯЧНІСТЬ»

Десь наприкінці шістдесятих років «найулюбленіший син народу» Ніколає Чаушеску вирішив ошчасливити старих хліборобів, тих, котрих він у молоді літа, як партійний активіст у високому чині, заганяв силою у колгоспи. Ошчасливити наділенням їх пенсією. А пенсії ці були сміховинні! Забулося, яка пенсія була найвищою, та пам'ятаю, що найнижча дорівнювала десятком леям, за які

можна було купити хіба кіло цукру, кілька пачок дешевих цигарок «Карпаць» чи півлітра найдешевшої горілки «Секаріка».

Та все одно всі газети аж захлиналися пишучи про новий доказ піклування партії та держави про трудове селянство. Не могла відставати від цих похвал газета «Новий вік», в якій вже кілька років працював і я. Отож головний редактор посилав мене у відрядження на рідну Буковину із завданням принести вдячні відгуки колгоспників-пенсіонерів, якими рясніла вся преса, на нове піклування про їх щасливу старість.

Та повинен був я не просто запитати першого зустрічного старого селянина чи стару селянку, про ті пенсії, а звернутися до місцевих органів, аби вони порекомендували мені до кого звернутися – себто до перевірених надійних пенсіонерів з рядів сільських трудівників, бо вже ходили чутки, що на селі ремствують на ті сміховинні пенсії.

Подумав я найперше поїхати до Мілішівців, де примарем громади був мій односельчанин Георгій Подюк. Прийшов я до примарії і попросив його викливати саме «свідомих» колгоспників-пенсіонерів, які б «позитивно» відгукнулися на партійно-державне рішення.

Мій односельчанин, подумавши, сказав, що є серед колгоспників-пенсіонерів бувша партійна активістка, член партії з довголітнім стажем, вона десь у п'ятдесятих роках була навіть районним партсекретарем, отож матиму від неї очікуваний відгук.

Нарешті старенька пенсіонерка прийшла, примар вийшов, я вийняв блокнот і готувався записувати під бувшої активістки слова гарячої вдячності партії за батьківське піклування і т.п.

Але те, що почув з уст співрозмовниці, мене оголомшило, бо вона, замість вдячності, почала виливати обурливо тільки скарги, мовляв, їй за труд, за те, що вона доклала стільки мук і зусиль для процвітання країни, за побудову нового життя, кидають зараз кілька лейчиків? Це несправедливо й обурливо, хай про це напише товариш журналіст, вона і сама напише самому товаришеві Чаушеску, хай знає, як з неї позбиткувалися...

Даремно було перебивати стареньку /у душі я був згідний з нею!/. Вислухавши всі нарікання, я подякував їй за відвертість і закрив блокнот, в якому нібито щось записував... А примареві сказав, що все було гаразд...

Михайло МИХАЙЛЮК

(Продовження з 2 стор.)

Він є ще автором поетичних та прозових творів, «Ворота» (1975 р.), «Сюжет для новели» (1977 р.) «Монолог дерева» (1980 р.); «Чужий біль» (1985 р.), «Монолог» (2003 р.), «Яйце райце» (2005 р.), «Ні бог, ні люди» (2008 р.), Отримав дві премії Спілки письменників Румунії.

Микола Корсюк також видав збірку віршів для дітей «Зайчикова книжка» (2009 рік). Кілька його творів перекладено на румунську, німецьку та угорську мови. Микола Корсюк є членом Спілки письменників Румунії, Національної спілки письменників України, а також членом Українського ПЕН-клубу.

29 травня голова Союзу Українців Румунії, депутат Микола Мирослав Петрецький разом з головою Марамуреської філії СУР Мирославом Петрецьким здійснили візит до Українського педагогічного ліцею імені Тараса Шевченка в місті Сігету Мармацей Марамуреського повіту, де провели робочу зустріч з директором ліцею Василем Куреляком.

У ході зустрічі були подаровані 15 стипендій учням IX-А та IX-Б класів для останніх двох місяців 2019-2020 навчального року. З боку СУР голова Марамуреської філії вручив 10 стипендій у розмірі 4.000 леїв, за рахунок коштів, подарованих членами Ради СУР. У свою чергу, депутат Микола Мирослав Петрецький вручив з власних доходів 5 стипендій у розмірі 2.000 леїв, які щомісячно виплачує. Загальна сума 6.000 леїв буде розподілена 15 учням, названих класними керівниками.

Із загальної кількості 14 стипендій, схвалених Радою СУР, за рахунок власних коштів, учням, які навчаються українською мовою, 2 стипендії отримають учні Національного коледжу імені Юлії Хашдеу в місті Лугож Тіміського повіту, а інші 2 стипендії учні Національного коледжу імені Лацку Воде у місті Серет Сучавського повіту.

Нагадаємо, що однією з головних цілей СУР є підтримка українського шкільництва. Таким чином, СУР проводить тематичні конкурси для дітей та молоді, організовує наради працівників українського шкільництва Румунії, бере активну участь в організації й проведенні олімпіад з української мови та літератури, співпрацює з навчальними закладами Румунії та закордоння.

У четвер та п'ятницю, 28-29 травня, делегація Союзу українців Румунії, на чолі з головою СУР, депутатом Миколою Мирославом Петрецьким роздала засоби індивідуального захисту та дезінфікуючі засоби всім школам, де учні вивчають українську мову, в повітах Марамуреш та Сату Маре.

Цими засобами користуватимуться зокрема учні випускни VIII-их та XII-их класів, які складатимуть національні іспити на диплом про неповну та повну середню освіту, а також викладачі та адміністративний персонал, щоб запобігти захворюванню на новий коронавірус.

Додатково до комп'ютерів та планшетів, подарованих дотепер, СУР подарував ще один комп'ютер восьмирічній школі села Вишавська Красна Марамуреського повіту, де учні вивчають українську мову.

Такі заходи продовжуються в інших повітах, у школах, де учні вивчають українську рідну мову. СУР також забезпечить, по запиті, транспорт учнів випускни VIII-их та XII-их класів для складання національних іспитів.

Від початку епідемії коронавірусу СУР надає підтримку центральним та місцевим органам влади, освітнім закладам та повітовим лікарням з метою обмеження поширення COVID-19.

Сатумарська філія СУР відзначила Всесвітній день вишиванки

Сатумарська філія Союзу Українців Румунії відзначила у четвер, 21 травня, Всесвітній день вишиванки онлайн. Четвертий випуск заходу під назвою «День вишиванки» об'єднав близько 100 осіб з Румунії і України та користувався великим успіхом.

Всі знаємо, що цей день є важливий у житті кожного українця, де б він не знаходився. Українці Румунії вміють зберігати і передавати свої звичаї, свою культуру, свою мову, свою ношу. Вишиванка це символ єдності, це зв'язок поколінь. Закликаю Вас любити вишиванку, передавати цю любов молодому поколінню. Це я роблю з моїм сином і я Вас закликаю робити те саме. Дякую, що ви підтримуєте українців Румунії, дякую, що ви підтримуєте українську мову і дякую, що ви любите українську вишиванку, зазначив голова СУР, депутат Микола Мирослав Петрецький.

Голова Сатумарської філії СУР Ірина Люба Горват у своєму привітальному виступі сказала, що метою свята є збереження українських цінностей та їх популяризація серед молоді та населення загалом. Свято запрошує кожного свідомого українця одягнути вишиванку і в ній піти на роботу чи до школи.

Примар села Тарна Маре Сатумарського повіту Моніка Собіус привітала українців у Румунії, а також українців з усього світу з нагоди Всесвітнього дня української вишиванки та відмітила добру румунсько-українську співпрацю на регіональному рівні.

Під час заходу були показані два фільми про українську вишиванку, зняті в нинішніх умовах. У першому фільмі під назвою «День української вишиванки» йдеться про важливість цього свята та про роль української вишиванки, а в іншому фільмі під назвою «День вишиванки єднає нас» вихователька Адріана Бежера Горват і українські діти дитячого садка та школи села Мікули презентують вітання та малюнки, присвячені Дню вишиванки.

Ще одним емоційним моментом була презентація записів, на яких дві українські вишиванки даруються дітям Йонуцу Ганцігу та Самірі Сенука з Мікули за їхній особливий внесок у просування української культури.

Нагадаємо, що перші три свята, присвячені

Дню вишиванки, були організовані в місті Тарна Маре Сатумарського повіту, нагода з якої гості з України дарували місцевій громаді торт у вигляді вишиванки. Цей момент був відзначений цього року теж в Інтернеті, пані Жанна Микитюк, мер села Велятино, Хустський район, Україна, привітала учасників заходу та показала торт, зроблений з цієї нагоди, а фольклорні колективи «Велятинські молодички» та «Берегиня» виконали гарні пісні, присвячені Дню вишиванки.

У цьогорічному Дні вишиванки також взяв участь директор Закарпатського обласного музею архітектури та побуту Василь Коцан, який детально представив традиційні українські костюми з різних регіонів Закарпаття.

У ході святкування Дня української сорочки, учасники мали можливість презентувати власний традиційний костюм та поділитися спогадами, пов'язаними з вишиванкою.

У святкуванні Дня вишиванки в онлайні взяли участь: Голова СУР, депутат Микола Мирослав Петрецький, члени Ради СУР, адміністративного департаменту СУР, комітету Сатумарської філії СУР, місцевих організацій з Мікули, Сату Маре, Тарна Маре, Пауліану, Ботізу, Мофтіну Мік, Терешть, Ретешть, Сату Мік, мер села Тарна Маре Моніка Собіус, члени симатизанти Сатумарської філії СУР, діти дитячого садка та школи села Мікула. Гостями з України були мер села Велятино Хустського району Жанна Микитюк, директор, директор Закарпатського обласного музею архітектури та побуту Василь Коцан та члени фольклорних колективів «Велятинські молодички» та «Берегиня».

Комітет Бухарестської організації Союзу українців Румунії організував 22 травня культурну акцію, що транслювалася в прямому ефірі на сторінці facebook організації: Круглий стіл «90 років від дня народження української поетеси Ліни Костенко та 125 років з дня народження українського поета Максима Рильського»

У заході взяли участь письменники та журналісти Корнелій Ірод, Ірина Мойсей, Тереза Шендрою, Михайло Трайста та літературознавець Іоан Дан Марта. Присутні розповіли про життя та творчість цих двох важливих поетів української літератури та декламували із їхніх творів. Захід завершився музичним моментом, на якому виступив співак-пісняр Дан Васілеску.

Комітет Бухарестської організації Союзу українців Румунії організував 4 червня культурну акцію, що транслювалася в прямому ефірі на сторінці організації у Facebook: «Міжнародний день захисту дітей».

У заході взяли участь журналісти Тераза Шендрою, Штефанія П'єтрян, Михайло Гафія Трайста та по телефону, Людмила Дорош.

Присутні говорили про дитячу літературу та читали дітям оповідання та вірші. Захід завершився музичним концертом для дітей, подарованим співаком-піснярем Даном Васілеску.

ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕРТАННЯ

Іменники першої відміни, тобто ті, що в називному відмінку закінчуються на «а», «я», у твердій групі вимагають кличного закінчення «о»: «мамо», «Україно», «сестро», «голово». «Оксано», «Хомо». У м'якій же і в змішаній групах – закінчення «е», «є»: «земле», «воле», «душе», «течіє». «Юліє», «Єреміє» або «ю» (переважно у пестливих іменниках): «бабусю», «матусю», «Ганнусю», «Таню», «Лесю», «доню», «лялю».

Іменники другої відміни (із закінченням на приголосний та на «о») утворюють кличний відмінок за допомогою закінчень «у», «ю», «е». Щоправда, з цього приводу є стільки різних правил та винятків, усяких лінгвістичних тонкощів, що детально викласти тут їх неможливо. Залишається порадити вам, дорогі читачі, звертатися, бажанні, до різних граматичних посібників і прислухатися до авторитетних мовлян. І тоді поступово стане звично-зрозуміло, чому, скажімо, треба говорити і писати «Анатолію», «Андрію», «Ігорю», в яких випадках вживаємо «тату», «читачу», «лікаря», «краю», «гаю», а в яких – «Києве», «Дніпре», «Буже», «друже», «Семене», «байраче», «хлопче», «комбайнере».

Значно простіше з іменниками третьої відміни (жіночого роду на приголосний). Всі вони в кличному відмінку закінчуються на «е»: «любове», «молодосте», «ноче», «подороже», «радосте», «Нінеле», «Рахіле». Іменники ж четвертої відміни (типу «дівча», «маля», «плем'я», «гусеня», «лоша») у кличному відмінку мають форму, однакову з називним: «гусеня», «дівча», «плем'я» тощо.

А як бути, коли звертання складається з двох чи більше слів? Тоді в кличному відмінку ставляться всі слова: «пане сотнику», «добродію голово», «друже Іване», «тітко Килино», «братику Семенку». Так само кличного відмінка потребують обидва компоненти звертань, до складу яких входить ім'я та по батькові: «Пилипе Олексійовичу», «Маріє Антонівно», «Ігорю Владиславовичу», «Любове Дмитрівно».

ПОШАННА МНОЖИНА

Чи завжди приємно вам, шановний читачу, чути на свою адресу звертальне «ти»? Надто коли звертається людина незнайома чи малознайома. Або не дуже симпатична вам. Чи значно молодша за вас.

На таку фамільярність в народі здавна сформульована дотепна відповідь: «Я з вами гусей не пас!» Щоправда важче так парировати начальству. І воно, відчуваючи вашу залежність, особливо полюбляє притлумити почуття гідності підлеглих звертанням «тиканням», водночас ревниво і примхливо стежачи за дотриманням усіх атрибутів етикету щодо «його величності».

В українській мові пошанна множина звертального займенника передбачає використання її будь-якими, в тому числі найвищими, особами. Звертанням на «ви» до підлеглого ніякий міністр не принизить себе, а, навпаки, лише підкреслить свою інтелігентність.

Слід завжди пам'ятати, що займенникова множина на виявлення пошани потребує синтаксичного угодження з дієсловом-присудком, яке, отже, також потрібно ставити в множині.

Прикладом правильного вживання аналогічних конструкцій можуть бути хоча б рядки з вірша-присвятити Максима Рильського Андрієві Малишку:

Ви пахощі романівського ранку
Мені прислали, як сердечний дар,
Як сонце, чудом вирване із хмар.

Не «прислав» а «прислали»! Але коли присудок виражено не дієсловом, а прикметником, тоді він, на розсуд мовлянина, може бути як у множині, так і в однині: «Вигостинний», і «Ви – гостинні», «Ви дуже щасливі» і «Ви дуже щасливий».

Лише до найближчих, найрідніших людей звертаються в Україні на «ти»; до братів і сестер, до побратимів і давніх товаришів по службі, до колишніх однокласників чи однокурсників. Або ж до набагато молодших від себе, переважно – дітей дошкільного й молодшого шкільного віку. А от з традиційно підкресленої поваги до батька й матері, також до дідуся й бабусі в звертанні до них використовується пошанна множина: «Дивіться, мамо, чи так гарно буде?» (Панас Мирний); «Тату, ви їсти будете?» – підходить до старого Дарина» (Михайло Стельмах).

Наше міжлюдське спілкування постійно, раз по раз передбачає насамперед відповідне звертання або вказування на ту чи іншу особу. Без цього мова недостатня, непереконалива. Будьмо ж уважними до вибору форм такого висловлення – що виявити до когось і викликати до себе чиєсь довір'я, щоб не образити і не принизити як чийсь, так і свого гідність.

ПРИКРОЩІ З ГЕОГРАФІЧНИМИ НАЗВАМИ

Нині чи не кожна третя моя сусідка (або сусід) за місцем проживання може, на відміну від мене й моєї дружини, похвалитись:

– П'ять раз була в Польщі, а на днях вирушаю до Турції...

Було б приємніше й від них почути правильні назви цих країн: «Польща», «Туреччина». Додайте ще: «Румунія», «Угорщина», а в межах колишнього Радянського Союзу «Вірменія», «Азербайджан», «Таджикистан», «Узбекистан», «Литва», (а не «Руминія», «Венгрія», «Арменія», «Азейбаржан», «Таджикістан», «Узбекистан», «Літва», як часто можна почути).

Втім, ми часто й свої, рідні, назви спотворюємо, починаючи від слова «Україна», якому, як уже говорилося, нерідко надаємо провінційно-окраїнне звучання тим, що ставимо наголос на другому складі замість єдиного нормативного наголошення складу «ї».

ВИЗНАЧЕННЯ В ЧАСІ

В українській мові точно означений час вимірюється секундами, хвилинами, годинами «Година» – це якраз і є те ж саме, що російський «час» А український «час» – це «время» мовою північного сусіда. Отже, хлопчик мав би запитати: «Скажіть, будь ласка, котра година»? Але ні в якому разі – «Скільки годин?» чи тим більше «Скільки часов?»! Особливо ж кумедно звучить: «Яке врем'я».

Нерідко й відповідаємо на такі запитання неправильно. Можемо сказати: «Зараз дві години ночі», а треба: «Зараз друга година ночі» (чи «шоста година», «десята», «дванадцята», «двадцять перша»...).

Навіть авторитетні мовляни припускаються грубих мовних огріхів у подібних розмовах. Мало чи не кожного дня доводиться чути від інженера чи вчителя, доктора наук чи актора, ба навіть від колеги-письменника, приблизно таке: «У вісім зустрінемось» (замість «Зустрінемось о восьмій»); «Збори почнуться пів шостої» (замість «Збори розпочнуться о пів на шосту»); «Десь в п'ятій ранку я зібрався на рибалку» («Близько п'ятої ранку я зібрався на рибну ловлю»).

Вказуючи годину з хвилинами, ви (ми) повинні говорити: «дві хвилини на сьому», «десять на другу», «чверть на дев'яту», «пів на другу ночі» і т. ін. Можна сказати і так, як це у своєму творі написав Михайло Коцюбинський: «Рівно о пів до сьомої панна Аделя прийде...»

ЩОБ НЕ В'ЯНУЛИ ВУХА

Правильно вимовляти звуки й слова, граматично узгоджувати словосполучення, речення ще не означає говорити добре. Мова не просто інформативний засіб спілкування, хоч і важливий. Вона – це глибоке джерело художньо-естетичних цінностей, постійний і невичерпний акумулятор духовності, емоційності, високої моральності. «Мова – жива схованка людського духу», – писав класик нашої літератури Панас Мирний. За словами сучасного українського прозаїка, самобутнього стиліста, Бориса Харчука, «вся вона з тучі й грому, як з води й роси. Ніжна і тендітна, а міцніша броні, бо єднає дух і тіло, бо їй в основі – непорочність, цнота й чистота».

Отже, і простота мови не означає спрощеність. Тим більше вульгарність.

Коли до вас простецьки «тикають», коли й гадки не мають, що існують на світі такі слова, як «пробачте», «будь ласка», «прошу», «дозвольте запитати», «не турбуйтеся», «дякую», «сердечно вам вдячний», то виявляють цим не щирі безпосередність, а елементарне безкультур'я.

На жаль, з цим потворним явищем стикаємося щоденно. «Ми люди прості, і нічого церемонитись!» – подібним поясненням найчастіше прикривають свою обмеженість, духовну вбогість.

Людина, котра дбає про інтелектуальне звучання своєї мови, не повинна перенасичувати її такими словами й виразами, як «якого чорта!», «мені все це до лампочки!», «витріщив баньки», «нализався», «свинство», «мармиза», «слабак», «жертви», «носяра», «здохнути», «відкинути копита», «ні фіга собі!». Всі ці слівця мають пристойні змістові заміники, з не менш емоційним зарядом, але на вищому культурному рівні. Наприклад, замість запитання «Ви злазите на слідуючій зупинці?» пристойніше звучало б: «Ви сходите (виходите) на наступній зупинці?» І, звичайно, люди «їдять», а не «жеруть», «вмирають», а не «здиhaють».

Справжньою таємницею є чиста ніжна, щира мова. Та, яка підносить і облагороджує. Така, про яку писав знаменитий педагог Василь Сухомлинський: «У мене особисто народжується велике почуття радості при згадці слів «світанок», «сонячний промінь», «весняний струмок», «голуба далечина», «блакитна височина»... А скільки таких слів існує. І за кожним глибина суть і краса!»

**За: Анатолій Бортняк
«Бесіди про культуру
української мови»**

Хліб

Чи звертали ви увагу на те, яке ставлення людей до хліба?

Трапляється не раз, що ідучи дорогою, ненароком наступиш на шматок хліба, якого, наситившись, хтось викинув, або дитині випав з рук, вона хоче його підняти, але мати кричить: «не здійсмай, не здійсмай, то кака!». І дитина залишає його там. Або ще гірш ногою мама відкине шматок подальше.

У школі багато учнів викидають хліб у смітник, або просто залишають в парті. Таке ставлення до хліба викликає у мене обурення, бо нас не так учили – учили хліб – поважати. Баба Варвара – татова мама (н.1882р), яка пережила дві світові війни і голод 1947 р., навчила нас шанувати хліб. Пам'ятаю її слова «хліб усьому голова» і «як є хліб і вода, то нема голода». Бабка вчила нас молитися, просити і дякувати Богові за хліб щоденний – «хліб наш насущний дай нам сьогодні». «Коли ти щодня просиш Всевишнього, щоб дав тобі хліб щоденний, то як ти можеш собі дозволити збиткуватися над ним?» – казали бабка. «Це гріх, а за гріх – кара. Не дасть Бог дощу, не уродить жито, пшеницю, не буде хліба, аж тоді побачиш, як треба з ним поводитися».

У 1947 році, коли люди пухли з голоду, то за тайстру муки давали двадцетку поля. Ось, як нас учили поважати хліб.

Як хліб випав тобі з рук на землю, ти повинен його підняти, утерти, поцілувати і продовжувати їсти. Якщо хліб упав у болото і ти не можеш його їсти, то в ніякому разі не залишай його там, але принеси додому, дома є пес.

Коли їли хліба, старалися щоб крішки не падали на землю, аби, боронь Боже, не наступати на них – бо то гріх. Коли пекли хліб, то готовились до того, як до свята. День перед тим прибирали у хаті, витирали пороги, мили. Пригадую, бабка вбиралась у чисту одежу. А виїмання його з печі то був певний ритуал. Виберуть першу хлібину, перехрестяться, скажуть «Отче наш», подякують Богу, поцілують її, і аж потім виїмали решту хлібин. У піч вміщувалися шість хлібин великих або дванадцять малих. Пекли хліб двоякий: житній – на лопаті і разовий, пшеничний – у тасах. Житній хліб був чорний, кваснуватий, з смачною, добре випеченою шкуринкою і дуже поживний. Пікся житній хліб тільки на тісті (хоча деякі господині клали і трохи дріжджів). Коли пекли хліб, лишали трохи тіста, яке тримали до наступного разу. Кожна господиня мала для хліба корито, видовбане з дерева. Як мали пекти хліб, то ввечері розчинили. У корито наливали трохи теплої води, трохи муки, додавали роздрібнене тісто, перемішували, корито прикривали і залишали, щоб разом кисло. Коли об'єм збільшувався ще у раз, додавали ще теплої води, муки, солі (кожна господиня мала міру, власний досвід). Ця називалася розчина. Розчину посипали мукою, корито накривали скатертиною і залишали, щоб воно кисло цілу ніч. Вранці хліб місили, додаючи до розчини муки. Житній хліб треба було дуже добре вимісити, густо. Потім корито знову накривали скатертиною і залишали, щоб тісто росло, поки збільшиться об'єм у два рази. Коли викисло досить тісто із житньої муки, викладали у солом'яні кошечки, посипані всередині кукурудзяною мукою і залишали, щоб продовжувало киснути (кожна господиня мала такі кошечки). Коли хліб почав рости, розпалювали вогонь у печі. Як нагріло у печі, вибирали кочергою грань, потім вимітали віником попіл, клали на бук мокру мийку і витирали піч. Тепер можна було садити хліб у піч. Лопату посипали кукурудзяною мукою, викладали на неї тісто із солом'яного кошечка і садили в піч. Тут можна було бачити досвід гос-

подині. Якщо вимісила тісто добре, густо, то вибирала гарні, загічені хлібини, а якщо ні, то ставалося, як розповідала мені одна наша односельчанка, яка, після того як вийшла заміж, свекруха пішла у поле, а її залишила вдома пекти хліб. Все було добре, та коли вибирати з печі, а то не можна, бо всі хлібини зліпилися і вийшла одна на цілу піч. Мусіла жінка мити сапу і рубати хліб нею.

Разовий хліб – пшеничний. Казали так, тому, що пшеницю мололи на раз, не вибирали, як тепер, першу, другу муку і ґріс, а лишень муку і ґріс. Порівняно із житнім, разовий хліб був май-

білий, і не був такий квасний. Пекли його тільки з дріжджями і у тасах. Чому так було? Тому що не всі люди мали багато поля. Поле не родило так, як тепер, бо його удобрювали тільки гноєм. Казали давні люди – «де лопата гною там сніп пшениці». Якщо хтось і мав більше пшениці, то не марнував, а продавав, аби устарати пару леїв, бо люди жили лишень з поля і з худоби.

Я, хоч не пережила ні війну, ні голод, та все ж таки, скільки раз заходжу у хлібний магазин, де так гарно пахне свіжим хлібом, а на полицях красуються хлібини різних сортиментів, у моїй пам'яті виринають десь там заховані гіркі спогади. Їх у мене багато, але двох, мабуть, не забуду до смерті. Після колективізації 1962 р. не мали пшениці, бо за трудовні не давали збіжжя. Муку і хліб купували в сільському магазині або йшли до Серету, поближного міста. Але це не тривало довго. Через кілька років купити хліба у селі було дуже важко, бо привозили мало. Тому що місто Серет недалеко, ми ходили по хліб туди. Не думайте, що зайшов в магазин і купив, ні. Треба було стояти на черзі. Тому що з навколишніх сіл приходило багато людей, а купували вони не одну-дві хлібини, а цілу торбу, стаючи у чергу кілька разів, хліба не вистачало. Жителі міста були невдоволені і скаржились у, примарії, а ті наказали продавати хліб тільки містянам. Але, як кажуть у нас, повсюди є «люди і людська». Одні продавці казали, що яке їм діло до того хто звідки є, вони не міліціонери. Людина стоїть у черзі, дійшла, дала гроші, та чому він не повинен дати їй хліб?! Тоді власті посилали якогось активіста, той стояв при вході в магазин і виганяв нетутешніх.

Одного дня устаю ще до схід сонця і спішу до Серету по хліб. Приходжу, а там вже стоять на черзі зо 40-50 осіб. Десь коло сьомої години машина привезла хліб. Розвантажили, відкрили магазин і почали продавати. Все гарно, та враз, коли попереду мене ще було п'ять осіб, з'явився секретар міської парторганізації, став у дверях і каже, щоб вийшли із черги ті, що не живуть у Сереті. Що робити, виходжу, і так мені стало прикро, що не можу отямитись. Стала і стою. Враз підходить до мене одна знайома, яка працювала медсестрою у міській лікарні, і простягає мені дві хлібини.

– Візьміть! Ви прийшли даремно, а я собі ще куплю.

Хоч за хліб той я заплатила, але те, що пережила у той момент, важко описати і, як бачу, ще важче забути. Мені хотілось тікати, кричати, плакати. У моїй голові бушували сотні думок. Мене принизили, вигнавши з черги, як собаку, і помилювали, як старця, а за що?

Ще один випадок, який вразив мою душу. У Сереті (не пригадую точно, десь 1970-1975) недалеко млина і хлібопекарні був невеликий хлібний магазин. Відрізнявся він від інших тим, що був далеко від центра міста і трохи ставив у скрутку ситуацію тих нікчемних осіб, які звикли нехтувати всіма правилами. Особи, які ніколи не стояли в черзі, але чекали моменту силою вдертися в неї, бо тут з одного боку була стіна, а з іншого, від дороги, було залізне поруччя. Стояли люди в черзі по троє. Все було нормально, аж доти, коли почали продавати хліб. А продавали його у дверях, до магазину не впускали. Як лиш відкрили двері, весь той люд рухнув уперед. Здійнявся крик, зойк, і враз почувся голос одного чоловіка, який волав на повні груди: «люди, люди, опам'ятайтесь, жінка, жінка». Йому на поміч прибігли ще кілька мужчин і вони виволікли з натовпу стареньку жінку, мою односельчанку. А тепер уявіть собі стареньку, худеньку жінку, без хустки, на голові сиве волосся розмикане, свитер ледь тримається на одній руці, кров точиться з носа по білій сорочці. Немічна вона, не могла вийти з натовпу, впала на землю, а люди не дивились, що під їхніми ногами жива істота, така сама, як вони, ні, вони виділи лиш хліб у дверях, а що ногами ставали на живу людину – не хотіли чути. Совість – наш внутрішній суддя, яку народ називає «голосом Божим у душі людини» «заспала» в них, не кричала, бо ними вже не керував розум, а інстинкт самовиживання, як у тварин. Якби той мужчина, що стояв при боці, не запримітив і не припинив цю шалену юрбу, то старенька могла померти. І знаєте, що мене ще більше вразило? Після того як жінку витягли з натовпу, як десь там під ногами знайшли її хустку, фартух і порожню торбу, а той мужчина ганьбив людей за їх нелюдську поведінку, одна молода жінка вимовила: «як вона стара і слаба то най сидить собі вдома». Без коментарів! Прикро признатись, але це чиста правда. У скрутний час люди іноді стають нелюдьми, справжніми хижакми. Просім Всевишнього, щоб не допустив нас пережити подібне.

Може, не варто про щось таке писати і псувати читачам настрої, але я думаю, що те, що ми пережили, не треба забувати, треба нагадувати і всякими способами старатися уникнути таких моментів. Відкрийте щиро очі і гляньте уважно навкруг себе, яка краса, який багатий і різноманітний світ Божий! Та ніщо в цій світі не стоїть на місці, ніщо не є вічне, все народжується, росте, старіє і вмирає. Все змінюється. За злом приходить добро, за добром зло, за смутком радість, за радістю смуток і т.д. Усьому Бог дав свій час, місце і призначення. Над цим усім царює людина, яку Бог обдарував розумом і безсмертною душею чим вона відрізняється від тварин. Увесь цей світ Бог створив для життя і на користь людям – для кожного з нас без привілеїв. За всі ці дари людина повинна любити Бога і жити за його законами в любові і радості, в злагоді з усіма. Ніхто не дав нікому право зневажати і принижувати ближнього свого. Разом з роками кожен із нас набирає більше досвіду, ліпше розуміє навколишній світ та повинен ставати все кращим і добрішим. Свій досвід людина повинна використовувати у вихованні молодого покоління. Мабуть, це і є покликанням людини в цій короткій земній житті. Тож виховуймо наших нащадків так, щоб у будь-якій скрутній ситуації їх совість і людяність не засипали.

Проф. пенсіонер Н. Марія ФРАСЕНЮК
Фото авторки

Людина – Храм Духа Святого

Українська Православна Церква святкує 7-го червня Сходження Святого Духа на Христових апостолів. У день Свого Вознесіння Ісус пообіцяв своїм апостолам Сходження Святого Духа. Ця обіцянка сповнилась на 50-й день після Воскресіння, саме тому це свято називають і П'ятидесятницею. Після того як Святий Дух зійшов над ними, апостоли почали говорити різними мовами і почали проповідувати християнство по всьому

світу, саме тому у цей день святкується віруючими і народження християнської Церкви. Наступного дня, 8 червня, відзначається День Святої Тройці. У народі ці дні називають Зеленими Святами. Цими днями християни прикрашають церкву та свої будинки зеленими гілками і квітами, які символізують відродження природи. Тепер люди прощаються з весною та зустрічають літо. Про Сходження Святого Духа над апостолами та про народження християнської Церкви оповідає Святий Євангеліст Лука у книзі Діянь святих апостолів у 2-ій Главі. Для християн Церква означає духовний будинок, куди йдемо молитись, хреститись, вінчатись і приносити подяку Богові кожної неділі і на церковні свята. Святий Апостол Павел у першому Посланні до коринтян 6:19 говорить про церкву як про наше тіло: «Хіба ж не знаєте, що ваше тіло – храм Святого Духа, який живе у вас? Його ви маєте від Бога, тому же не належите до себе самих». Коли ми отримуємо таїнства Хрещення і Миропомазання, ми, смертні люди, знову народжуємось завдяки Духу Святого. У ту хвилину зходить на нас той самий Дух, котрий зійшов на апостолів, тоді ми у Христа хрестимось і у Христа одягаємось, а найважливішим є те, що ми вже не є самими, оскільки ми передали своє життя Богові. Святий Апостол Павел підкреслює, що від тієї хвилини наше тіло стає храмом Духа Святого. А це дуже важлива річ. Але чи ми усвідомлюємо статус, даний нам Богом? Чи ми живемо так, щоб могли сказати про нас, що ми є хра-

мом Святого Духа? Це прекрасний час для пошуку відповідей, для збагачення нашого духовного життя. Наша Православна Церква ставить великий наголос на душу, оскільки душа кожної людини є дуже, дуже важливою. Немає нічого у світі вищого, дорожчого, ціннішого за людське життя. Однак, треба всім нам знати, що повчання Святого Письма не засуджує людське тіло. Наше тіло не є тягарем для нашого життя, однак душа разом із тілом буде мати радість у Божому Царстві. Наука нашої церкви каже, що нашою душею ми вічно живемо та що наше тіло, хоча тимчасове, воно є храмом Духа Святого!

Отець Іван ЮРЧА, Бистрий
Фото автора

Негостинці вшанували світлу пам'ять Предків

Традиційно в Негостині, на Серетчині взагалі, напевно і в багатьох інших місцевостях, загальне поминання на гробах усопших в Бозі кожної родини проводилось після Великодня в першу суботу. Під час комуністичного політично-суспільного устрою, тому що то була пора землеробних робіт на колгоспних ланах, перенесено це обрядодіяння на неділю і залишилося так і донині.

Пандемія з причини нового коронавірусу порушила довготривалий порядок суспільної структури у всіх її складниках: економічному, виховному, медичному, торговельному, транспортному, релігійному, навіть і в родинних відносинах. Але застосовані заходи урядом на підставі порад/повчань фахівців, головню з вірусології, число захворю-

вань значно зменшилось і, поступово, життя у всіх своїх компонентах повертається в нормальне русло.

День весняного поминання Предків на Провідну неділю, на пропозицію священика Негостинської парафії **Данієла Петрашука**, напевно і інших священиків, з вище зазначеної причини та спецситуації перенесено було й встановлено вищими церковними чинами на Тройцьку суботу, тобто цього року числа 6 червня.

Як пам'ятаю, а це вже пам'ятаю більше як півстоліття, цей звичай поминання усопших вшановується в Негостині, і не тільки, з особливою повагою, щирістю і ретельністю. Приїжджають діти і дорослі з найвіддалених місцевостей країни, а нині і з чужих країн, де

працюють чи тимчасово проживають, щоб віддати честь і поклонитись перед світлою пам'яттю своїх рідних усопших. Сказав недавно мій друг Ю., що то єдиний день, коли на цвинтарі більше живих, ніж мертвих...

На жаль, я нікого і ні в чім не звинувачую, та незвичайна ситуація, спричинена ковідською хворобою, різко зменшила цього разу число учасників цього святого обрядодіяння.

Але, на втіху, духовна єдність спрацювала. У суботу надвечір і в неділю цілий день дзвонили, принаймні мені, напевно й іншим, по телефону безліч друзів і членів родини, які проживають і в селі, і далеко, але не змогли прибути з відомої причини, ставлячи єдині три запитання: Як проважєли гроби? А було багато людей? А з ким здибався? Всі щиро жаліли, що не могли прибути, палко надіючись, що нарік буде краще... Дай Боже!

Євсебій ФРАСИНЮК
Фото автора

Зелені Свята - Русалії - Свята Неділя

«А липи цвітуть духмяні-духмяні,
А двоє ідуть щасливі в похання.»
(Українська пісня на слова В. Гостюка)

Дослідники вважають Культ Природи та Культ Предків чи не найдавнішими засадами людського буття, включно і світосприйняття. Вони тісно пов'язані, тому що природа постачає життєві ресурси людині тільки за умови пізнання її таїн та задобрення її стихій. А такі секрети з початкових давен відкривали людям їхні прабатьки або пращури, як називають їх українці, тобто засновники роду, старійшини української родини. Чур або Щур в українській міфології – це божество-захисник власності.

Тому, напевно, авторитет таких мудреців родини був незаперечним, а після смерті заслугував святості, постійного святого вшанування. При таких нагодах старші розповідають молодому поколінню про виємкові здібності та заслуги усопших предків, а приладдя, домашній реманент вироблені ними, на котрих часто закарбовані початкові букви їхнього прізвища/імені, зберігаються як найдорожчі родинні реліквії.

В українському народознавстві Культ Предків перевтілений у неписаний закон родового/родинного самозбереження, в основі якого лежить бажання забезпечити добробут, сімейне щастя та відвернути зло пізнанням майбутнього. А все це неможливе без

заступництва родинних усопших. І по сьогодні, при молитвах чи голосіннях, можна почути: Ой,...(ім'я покійного), заступись перед Господом за наше здоров'я, за!

*

Зелені свята – у дохристиянських віруваннях наших предків – це друге свято – літнє – що належить до Культу Природи і Предків, яке вшановується після першого – весняного – Св. Юрія/Ярила, символ відродження/воскресіння природи. Початок червня, це початок літа, це період, коли квітнуть жита, хлібні злаки взагалі, а добра погода, нешкідливі природні стихії/сили є запорукою доброго врожаю, тобто добробуту. Їх задобрити можуть тільки праведні духи предків, охоронці роду, котрих потрібно помолити/вшанувати ходінням на гроби та поминками/поманами, яко жертвним ритуалом. *Добробут отримується жертвою – яке просте, але глибоке повчання!...*

Головним атрибутом Зелених Свят, звідки і назва, це пахуча зелень землі, гілочки з святого дерева – липи, дуба, ясеня та ін., якими прикрашаються, встеляються оселі, обійстя взагалі. На Буковині вживаються гілки з липи – священне дерево в українців, символ жіночого начала, любові і краси, миру та спокою. Духи предків, що перебувають в такій зелені, забезпечують все це.

Русаліями називають ще Зелені Свята! Говориться про походження цього терміну у двох варіантах: 1. Відноситься назва до греко-римського свята рож – Росалія (Діес Розаціоніс), атрибутом якого було застелення квітами гробів предків у день поминання; 2. В Україні слово Русалії відоме в документах XI-го ст. по Хр., але

вірування в русалок існувало з прадавніхдавен. Це були духи жіночої статі, що перебували взимку у водах, а навесні, разом з водою, входили в рослинність, в дерева, допомагаючи оживити природу, бо ж вони складник/символ відтворюючої/відроджуючої сили, жіноче начало Всесвіту.

Існувало вірування, існує і понині, що у гілочках та зелені, якими прикрашають доми, господарство взагалі, заховані духи предків, русалок, котрі забезпечують урожайність, мир і спокій у родині. Їхні родини улаштовували поминальні обіди, які мали назви: Діди, Вечеря для Дідів, Дідівська субота, Баби тощо. (Українська міфологія, Київ, 2005)

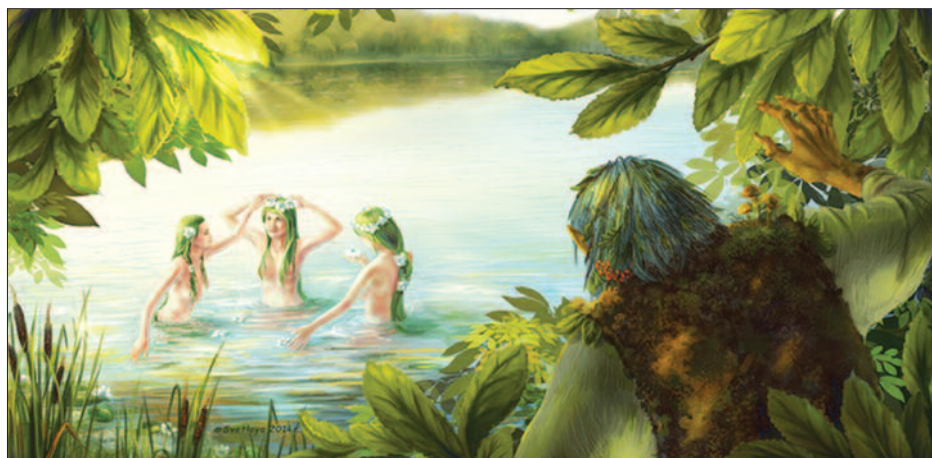
Зокрема потрібно уточнити, що у слов'ян заключна частина поховального обряду – що включала жертвоприношення, військові змагання як символ боротьби життя зі смертю, та бенкет – названа *Тризна*. Це величний звичай поважного ставлення до пращурів-воїнів, мета якого - затримання пам'яті про богів, про героїв та для встановлення духовного зв'язку між поколіннями.

В боротьбі з давніми віруваннями, так званим язичництвом, християнська релігія забороняла, забороняє і по сьогодні, бенкет чи розважальні ритуали в рамках поховального обрядодіяння чи поминального. Але духовний зв'язок з Природою і Предками був міцнішим і нова релігія увібрала в свою обрядовість і оту давню-прадавню – назовемо хоча б прикрашання хат гілками певного дерева або частування та виливання частини міцного напиту на гріб усопшого, поминальний обід, названня по імені кожного із усопших родини, котра виконує поминальний обряд.

Свята Неділя або **Зішестя Святого Духа**, П'ятидесятниця або Русалії, це назви того ж самого свята у християнській релігії і пов'язане воно з Вознесенням Ісуса Христа після 40 днів від воскресіння та Його обіцянкою, що здійснилась після десяти днів, надати учням своїм і Матері Богородиці силу Святого Духа проповідувати Правду Христових вчень, пророкувати і зцілювати, започатковуючи таким чином християнську церкву.

Тому що Зішестя Святого Духа вважається заключним моментом діянь втіленого Ісуса Христа, коли дорога людині-віруючій до спасіння стала відкритою, то потрібно пом'янути/об'явити про Новий Божий Заповіт і усопшим в Бозі. І віруючі це роблять в суботу перед Святою Неділею, перед Святом Троїци, яку назвали Троїцькою суботою. У народі ще затрималась назва Літні Діди.

В українському християнському календарі православного віросповідання існують чотири загальні поминальні обрядодіяння, відпо-

відно до чотирьох пір року: весняне – після Великодня, літнє – в Троїцьку суботу, осіннє – перед Св. Димитрієм та зимове – під час Різдвяних свят, пов'язані вони з пробудженням Природи, з забезпеченням врожайності, з збиранням врожаїв та з подякою/жертвуванням Святою Вечерею, як Богові та сотвореній Ним Природі, так і Предкам за передане уміння забезпечитись насущним хлібом.

Євсебій ФРАСИНЮК

НОРОВЛИВА ТИСА

Днями було рівно 50 років з часу раптової і руйнівної для Тячева повені 13 травня 1970 року. Але тячівці їй досі не можуть забути ті трагічні дні. Старші тячівці добре пам'ятають всі деталі тієї несподіваної катастрофічної повені, що принесла всім містянам дуже багато біди і проблем, а в численні родин і справжнє горе – тоді в місті втратили життя 16 осіб.

Влада заборонила тоді публічно афішувати затоплення Тячева. Місто Тячів віднесли до тих, де можливі громадські заворушення. Взагалі в колишньому Радянському Союзі все трагічне ставало таємним. До слова, в райгазеті Тячівщини «Дружба» за 1970 рік перша інформація щодо масштабних відновлювальних робіт в Тячеві була лише 1.08.1970. Про загибель людей і руйнування газета не повідомила взагалі. До речі, з тогочасних керівників району своїми спогадами про ті події з громадськістю поділився (і то майже через 30 років) лише головний архітектор району Ярослав Гук. Реальну уяву про характер, масштаби і наслідки повені 13-го травня 1970 року в місті Тячів дають унікальні світлинами того періоду, які підтверджують і доповнюють спогади мешканців міста та ліквідаторів наслідків стихії. Ці фотодокументи доступні нам лише завдяки громадянській відвазі (адже правоохоронні органи наполегливо намагалися обмежити фотофіксацію наслідків повені), суспільній активності та фаховій майстерності знаного далеко за межами краю фотомайстра Івана Козуряка. Він зберіг і свої світлинами, і зібрав доступні фото інших авторів (які власті намагалися приховати). Також незамінною була його допомога в розшифровці світлин, на основі чого готувалися мої коментарі до доданих фото. Іван Іванович також поділився збереженими раритетами – світлинами ще більш давніх паводків в районі Тячева.

КОРОТКА ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ КАТАСТРОФІЧНОЇ ПОВЕНІ 13 ТРАВНЯ 1970 РОКУ В МІСТІ ТЯЧІВ

Тячів, 1970 рік, середа 13 травня (між іншим цьогогоріч теж була середа, але погода була весняною). День видався холодний і дощовий. Зранку спостерігався поступовий але невпинний ріст рівня води річці Тиса. Близько 12-тої години Тиса вийшла з берегів і її води підійшли до верхнього рівня висоти дамби, що захищала Тячів. Десь о 13-й годині вода переливає через дамбу, а в кількох місцях (зокрема навпроти вулиці Севастопольської і Партизанської) розмиває її. Впродовж пів години ближчі до річки вулиці повністю затоплені, а за годину практично все місто опинилося в полоні стихії. Місто одразу було знеструмлено, зник телефонний зв'язок, транспортне сполучення паралізовано. Керівництво району і пересічні містяни не очікували такого трагічного розвитку подій. Місто виявилось не готовим до повені.

За спогадами (а вони виключно трагічні або сумні і їх неможливо забути) очевидців по цілому ряду вулиць, які ближчі до річки Тиса (зокрема по Партизанській і прилеглих до Тячівської лікарні) вода прибула дуже швидко і сягала в житлових приміщеннях аж до стелі. Події відбувалися настільки стрімко, що містяни не встигли винести з будинків майже нічого. Після прориву дамби потік води на окремих вулицях був такий, що зносив навіть колісні плаваючі машини військових, які намагалися розпочати рятувальні роботи в епіцентрі стихії (лише згодом гусеничні машини підвищеної прохідності впоралися з цим завданням). Ревіння потоків заглушало крики про допомогу.

Рятувалися хто де міг і як встиг. Затопило все, вода підмивала стіни старих саманних будинків і лише дахи від них залишалися серед хвиль. На вирваних деревах, дерев'яних уламках будівель, на знесених водою дахах пили потерпілі, домашні тварини, майно людей, товари з магазинів тощо. Ряд родин чудом врятувалися. Сотні тячівців виявилася заблокованими водою у власних будинках. В двоповерхових корпусах Тячівської ЦРЛ виявилися заблокованими вагітні і породілі, інші пацієн-

13.05.1970. Вулиці Тячева у воді.

ти (серед них і зойно прооперовані), майже весь черговий медперсонал та мешканці сусідніх будинків. Після прориву дамби бурхливий потік прямував прямо в середину корпусу, де тоді розташовувалося приймальне відділення Тячівської лікарні, що загрожувало руйнацією цієї будівлі.

13.05.1970. Тячів у воді, з гелікоптера.

В центральній частині міста люди похапцем зібрали найнеобхідніше і з дітьми на руках пішки рушили до будівлі райкому партії, сусідніх високих будівель та в напрямку залізничної станції, де рівень ґрунту вищий. А за ними вже неслися швидкоплинні, крижані та каламутні потоки Тиси, яка безжалісно затоплювала місто, несучи з собою все, що потрапляло на її шляху.

Повінь 1970 року. Міст в Тячеві.

Тимчасовий районний штаб з протидії паводку, який за посадою очолив перший секретар Тячівського райкому компартії України А. А. Лупак, відразу налагодив зв'язок з керівництвом області і країни по бездротових та спеціальних урядових каналах. Першочерговим завданням тоді було налагодити рятування захоплених (ізолюваних) водою у окремих будівлях тощо. Для цього були залучені машини підвищеної прохідності військових з Хуста і Мукачева, адже лише вони змогли рухатися по затоплених вулицях міста. Тоді біля

30-ти потерпілих було знято з дерев, горищ та різних напівзруйнованих конструкцій.

Висока вода тримала місто в полоні три доби. З різних причин офіційно загинули 5 осіб (за іншими даними тоді в місті втратили життя 16 осіб, тіла деяких з них так і не знайдено). Серед них загиблих відважні волонтери-рятувальники Кун Шеля і Борис Косенко, які на тракторі з причепом рятували із затопленої Тячівської райлікарні численних заручників стихії. Про численні «зламани долі», набуті невиліковні хвороби тощо навіть говорити не варто – їх облік ніхто не вів.

В результаті стихії було пошкоджено майже 90% житлового фонду міста, 58 будинків потребували відбудови з фундаменту, а біля 300 – відбудови. Понад 1800 будівель постраждали. Про значні масштаби руйнувань, об'єми і складність необхідних відновлювальних робіт промовисто свідчать фото міста відразу після повені (додається). Але це важко передати навіть світлинами, це треба бачити і пережити – все мокре і брудне, багато якогось сміття, намулу 20-60 см, все рухоме втрачене, а інше перекинуте, розкидане і пошкоджене, двері і вікна розтрощені (тому все треба охороняти ще й від мародерів). Всі колодязі й туалети затоплені (відповідно вода стала непридатна для споживання), водовідведення заблоковано. Повсюдно, а головню за містом за течією річки, накопичилося майно людей, нанесене водою (районний штаб забезпечив його охорону та облік, але свідчень про знаходження потерпілими свого майна я не почув).

Зрозуміло, що зі спадом води страждання і випробування для містян ще закінчилися. Наступна стадія була значно триваліша – кілька років. На мешканців Тячева чекала масштабна відбудова, адже стихійне лихо завдало місту колосальних збитків, спричинила небачені проблеми. Роботу координував обласний штаб боротьби з наслідками паводку. Ліквідатори і будівельники працювали самовіддано і сумлінно. У багатьох спеціалістів вихідних не було аж до осені того року. Допомога надходила зі всієї області і навіть країни. Саме тоді було розроблено оновлений генеральний план забудови міста, згідно якого на місці знесених водою індивідуальних житлових будинків передбачалася переважно багатоповерхова житлова забудова. Родинам, які повністю або частково втратили житло для відновлювальних робіт надавалася цільова фінансова і матеріальна допомога. Спільними зусиллями до настання холодів вдалося забезпечити житлом найбільш потребуючих за рахунок добудови та реконструкції наявних будівель. Згодом з'явилася ціла вулиця новобудов Комсомольська (зараз Промислова) – 16 восьмиквартирних будинків та багато інших об'єктів. Восени також відновлено функціонування основних підрозділів Тячівської райлікарні (вона опинилася в епіцентрі руйнувань, бо розташована біля річки), які до цього вимушено діяли на базі дільничних лікарень району в інших населених пунктах. Водночас на працівників сфери охорони здоров'я лягло основне навантаження з ліквідації медико-санітарних наслідків повені. І з цим нелегким завданням вони достойно впоралися, хоча багато з них самі опинилися в надзвичайній скруті, ба навіть втратили житло і все майно.

Царство Небесне жертвам безжальної стихії 13.05.1970 в місті Тячів!

Схиляємо голови перед світлою пам'яттю загиблих рятувальників!

Наша безмежна подяка самовідданим медичним працівникам Тячівської райлікарні за врятованих під час стихії пацієнтів!

Земний уклін усім рятувальникам і ліквідаторам наслідків руйнівної стихії!

Боже, борони нас надалі від природних і техногенних катаклізмів!

Ярослав ОДОВІЧУК
спеціально для часопису
«Український вісник»

ІСТОРІЯ СЕЛА ВЕРХНЯ РІВНА (III)

Перші письмові джерела про Мараморощину

Перші письмові джерела про Марамороський край це документи розроблені угорською канцелярією. Йдеться про грамоти (дипломи) – *Diplome maramureşene din secolul al XIV-lea şi al XV-lea* (Марамороські грамоти з XIV-го та XV-го століть), зібрані й опубліковані істориком Іоаном Міхалі де Апша, та інші історичні документи, які зустрічаємо в історичних довідках Жудія Пала, Іоана де Пушкаріу, Александра Філіпашку та інших.

Перша згадка про Мараморощину пов'язана з першим вторгненням угорців на схід. Про це свідчить грамота з 1199 року, коли король Емерік I подарував вельможі Лауренцію «на п'ять плугів» землі, як нагороду за врятування на полюванні його життя (*Documente privind Istoria României*, seria C, vol.I, doc.20, pag. 16-17). Таким чином, в 1199 Марамуреш сертифікований як «Королівський ліс» в якому угорський король Емерік I був врятований від смерті.

Звичайно, ця заява є лише фікцією угорської королівської канцелярії. Угорщина, як і раніше, ще не змогла втримувати і керувати цими районами. Тому аж через два століття, в 1368 р., Марамуреш стане комітатом, і багато води протече Тисою, поки зможемо говорити про угорський комітат, як єдину інституцію Мараморощини. Це станеться тільки після зникнення з політичної сцени воєводів Саса і Балка.

Що стосується назви Мараморощина (Марамуреш), історики стверджують, що вона походить від річки Мара, яка в документах XIV-го – XV-го століть фігурує під назвою *fluvius Maramorisius*, *Maramoris* şi *Maramurus* (див. I. Mihalyi, *Dipl.* 13, 17, 76, 100, 222, 247). I. Міхалі підтверджує, що назва Марамориш (*Maramureşul*) походить від слова мармур, який знаходиться в багатьох мараморських селищах – Сичел, Борша, Репедя (Кривий), Арініш та Нірішел.

Угорські дослідники підтримують версію, за якою *Maramureş* походить від угорського „*már ma roszs*” (сьогодні погано, лихо), а єврейські дослідники мають свою версію: *Maramureş* походить від єврейського слова „*marmaraiaş*” (гіркота).

Новини та інформації про Мараморощину, будуть частіші в наступні століття, а головню в XIV-XV ст., коли буде зареєстровано більшість документів про місцевості і великі роди Мараморощини.

Історичні документи XIV-го ст. згадують Вишню Рівну (під назвою *Felsew Rowna*) та Нижню Рівну (під назвою *Also Rowna*), як власність мараморських воєвод. Точніше, спочатку власністю воєводи Драгоша, потім його сина Саса, а в 1359 р. земельні маєтки обидвох сіл стали власністю старшого Сасового сина – Балка.

Щодо Нижньої Рівни, Александру Філіпашку стверджує, що історичні документи згадують про неї вперше 1390 року, Коріолан Сучю заявляє, що 1360 року згадується вперше про Нижню Рівну (*Also Rowna*), а Іоан Міхалі де Апша, що тільки в 1402 р., згадується про неї.

Існує ще один історичний документ, написаний в Буді (Будапешті) 1368 року, в якому король Людовик I наказує раді монастиря *Lelesz* (що сьогодні на території Словаччини), щоб Іоана, сина Драгомира Румуна, було уведено у власність Рівни, але в документі не уточнено, саме про котру з Рівен йде мова. (Ion Mihaly de Apşa, *Diplomele maramureşene din sec XIV-XV*, Sighet, 1900, p. 103.)

В документі з 1390 р. згадується про Нижню Рівну (*Also Rowna*) як власність румунських сипинцянських дворян (Ioan M. Bota, Rona de Jos – *Maramureş. Schiţă monografică «Maramureş, vatră de istorie milenară»*, Cluj-Napoca, 1998, p. 491-512). Але місцевість має бути набагато старішою, бо на її території було знайдено бронзові предмети, а також через неї проходила римська дорога, яка вела до Коштільських соляних копалень. (Szilaghy Istvan, *Maramoros Varmegye. Egyetemes leirasa. A magyar orvosok es természetvizsgalok XIX –dik Nagygyulesenek alkalmabol*, Sigheten-Budapest, 1876, p. 406, 409, 418).

Штефан Вішован підтверджує: «Наприкінці першого тисячоліття напевно тут (в Нижній Рівні н. а.) жило слов'янське населення, про що свідчить сама назва Рівна, перша назва якої *Rowna* походить від слов'янського *rov* (рів – довга глибока канава, розмита водою або викопана в землі) + слов. суф. –*na*. (*Istoria României*, Bucureşti, 1960, p. 740, 742, 744; *Slovník hidronimov*, p. 466, înregistrează un râu, Rognescul, Rognăşcul în raionul Rahău, regiunea Transcarpatică).

Александру Філіпашку вважає, що назва *Rowna* (*Rona*) походить від *rudus*, *rodus*, *rondus*, тобто від мідної руди.

Такі назви досить актуальні на території Трансильванії: Базна, Колна, Драгна, Гладна, Лона, Лозна, Радна, Тарна, Златна та інші. Вони належать першому слов'янському шару топонімів, якого нижня межа може датувати від шостого та сьомого століть (G. Mihailă, *Criteriile determinării împrumuturilor slave în limba română, în SCL, XXII*, 1971, nr. 4, p. 351-367).

На відміну від Нижньої Рівни, перший спогад про яку історики датують по різному, Вишню Рівну історичні документи згадують вперше 14 травня 1360 року. Безумовно місцевість існувала набагато раніше. По-перше, тому що Мараморощина представлялася в той час, як «держава» з високою соціально-політичною індивідуальністю, а по-друге, академік Штефан Паску у своїй роботі («*Voievodatul Transilvaniei*, vol. II, Cluj, 1979, pag. 457; *Monografia Baia Mare*, vol I, 1972, pag. 354, 357, 375) зазначив, що в 1360 році на території Вишньої Рівни стояв замок. Про існування давнього замку згадується і в 1474 році – *Castellanus de Rowna*. Замок був побудований без дозволу влади, і його було наказано зруйнувати, що і було здійснено за короткий час (*Arhivele judeţene Baia Mare, fascicol Rona de Sus*, Doc din 13. 04. 1390. sec XIV). Ровенський замок – «*castella*» мав дійсний і конкретний зв'язок із назвою села Коштіль.

Документом від 14 травня 1360 року угорський король Людовик Великий, син короля Карла Роберта, подарував місцевість *Felsew Rowna* дворянинові на ім'я Стан, що був сином Петра, який був вірним капітаном угорського короля на Мараморощині, а в 1361 р. той же король підтвердив донатію ще однією королівською грамотою – «... *fidelitabus et servicys placibilibus Stan fili Petri fidelis olahy nostri (...) possessionem nostre Olacholem Felsew Rowna*». Таким чином король Людовик Великий дарує Вишню Рівну своєму капітану Станові за вірність і надзвичайні заслуги. Пізніше частина села перейде у власність дворян села Петрова, які колонізують там кілька родин, як кріпаків. (Al. Filipaşcu, *Istoria Maramureşului*, Bucureşti, 1940, p. 86).

30 квітня 1390 маєтності Вишньої Рівни успадковують дворяни Балк та Драг, які на той час були вельможами Мараморського комітату. Документ який свідчить про це, також заявляє що у Вишній Рівні живуть волоські та українські кріпаки. (Ion Mihaly, op. cit., p. 98).

1500 року Вишня Рівна увійшла до складу королівських маєтків Владислава II. Про це стверджує документ з 1508 року, в якому королівський представник забороняє синам Драгфія щоб стала власниками села. А згодом Вишня Рівна була приділена до Великобичківської королівської домонії. (Belaj Vilmos, *Maramaros megye tarsadalma es nemzet segei*, Budapest, 1943, p.47.)

Цілком очевидно, що довгий час Вишня Рівна була у складі королівських домоній разом з іншими українськими селами, розташованими як на лівій, так і на правій стороні річки Тиси, змінюючи постійно свій етнічний склад шляхом поселення більшої кількості українців.

Давнє походження мараморського дворянства підтверджує документ, який сповіщає, що 1453 року губернатор Угорщини Янку Гунедорський визнає кількох шляхтичів з обох Вишав (теперішні Верхні та Нижні Вишави) князями і підтверджує їхнє право на стародавність, тобто свідчить, що їхні роди проживали тут ще за часів царювання Святого Стефана та Святого Ладіслава в XI-му століті (Dr. Ioan Mihalyi. *Diplome Maramureşene din sec XIV, XV*, Sighet, 1900, p 619).

Перша згадка про мараморське дворянство (документ, який згадує вперше назву Мараморощина) пов'язана з першим вторгненням угорців на схід. Про це свідчить грамота з 1199 року, коли король Емерік I подарував вельможі Лауренцію «на п'ять плугів» землі, як нагороду за врятування на полюванні його життя від загибелі (*Documente privind Istoria României*, seria C, vol.I, doc.20, pag. 16-17).

До кінця XIII століття, окрім вищезгаданого документа, про Мараморощину та її дворянство згадують ще чотири документи:

* 1231 року король Андрій II подарував один із своїх лісів з Сатумарського графства, що в сусідстві з Мараморощиною;

* 1272 року король Штефан V відправляє листа з Мараморощини. Того ж року він дозволяє німецьким гостям з Угорського графства займатися риболовлю в річці Тисі «аж до кінця мараморських лісів»;

* 1299 року згадується про першого мараморського воєводу Маурічіу та його сина Ніколає;

* 1300 року Король Андрій III приходить на допомогу своєму народові, тобто своїм царським гостям з Мараморощини. З однієї Грамоти, яку пояснює інша Грамота з 1329, видана королем Каролем Робертом, довідуємось про соціальний стан та призначення цих гостей: саксів та угорців. Король, задоволений їхньою відданістю, дарує їм власну автономію й спеціальні привілеї, а також видає закон, щоб представники іншого роду й мови визнавали землі, на яких ці гості піднімали цілину й зробили їх родючими. Тексти обидвох грамот дають зрозуміти, що ці королівські гості не були корінними жителями Мараморощини, а колоністами, які оселилися в зарослих лісами та заповнених млаками землях, які вони перетворили на родючі поля і придатні для проживання місця.

Михайло ГАФІЯ ТРАЙСТА

Свято вишиванки у Сатумарській філії СУРУ

У період пандемії коронавірусу цього року все є по-іншому, не проводяться масові заходи, а тільки онлайн-події.

Саме тому на засіданнях Ради Союзу Українців Румунії у режимі відеоконференції було запропоновано там, де можливо, щоб події філії СУРУ відзначалися у онлайн-режимі.

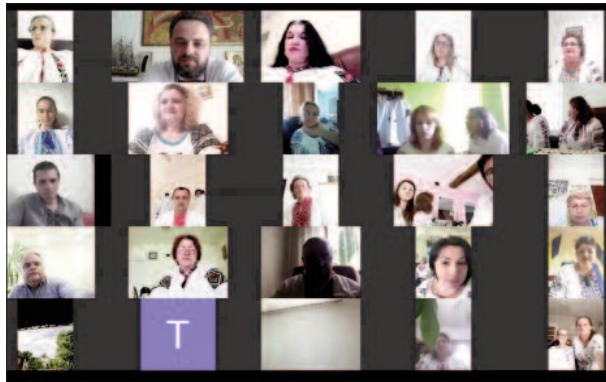
Перша долучилася до заклику організувати онлайн-подію Сатумарська філія Союзу Українців Румунії на чолі з її головою Іриною Любою Горват, котра закликала всіх нас одягнути вишиванки і брати участь у події «День сорочки-вишиванки».

Вперше День вишиванки запропонувала відзначати студентка Чернівецького університету, надихнувшись прикладом свого друга, який постійно носив вишиту сорочку в повсякденному вбранні. У 2006 році вперше відбулось це свято – частина студентів університету та його викладачів підтримали ініціативу і прийшли на навчання у своїх вишиванках. Тому їм ми завдячуємо появі такого яскравого свята.

Всесвітній день вишиванки щорічно відзначається у третій четвер травня. Цього року свято припало на 21 травня, коли Сатумарська філія СУРУ зорганізувала онлайн-подію, в якій взяли участь багато запрошених.

Голова Сатумарської філії Ірина Люба Горват привітала всіх присутніх.

До онлайн-події прилучилися члени Ради Союзу Українців Румунії на чолі з головою, депутатом Румунського Парламенту Миколою Мирославом Петрецьким, перші заступники голови Василь Пасинчук, Богдан Мойсей, Юрій Глеба, заступники Віктор Григорчук, Михайло Трайста, Анна Самбор, голова Марамороської філії Мирослав Петрецький, секретар СУРУ Тереза Шендрою, скарбник та голова місцевої організації Мікули Василь Бучута, радники СУРУ Христина Штірбець та Костел Іліє, примар міста Тарна Марє Моніка Собіус, голова села Велятино, Хустський район, Україна, Жанна Микитюк, директор Ужгородського музею «Під відкритим небом»

Василь Коцан, члени філії Сату Марє та голови місцевих організацій.

Подія продовжилася вітальним словом голови Союзу Українців Румунії, **депутата Миколи Миросла Петрецького**, який подякував учасни-

Рисунок учениці Дебори Машниці

кам, що знайшли час відсвяткувати такий важливий день для українців усього світу, а також голові Сатумарської філії Ірині Любі Горват за ініціативу зорганізувати онлайн-подію.

Анна Самбор, заступник голови СУРУ, сказала: «День вишиванки не просто день вишитої сорочки, це зв'язок з нашими рідними, зв'язок з мамою, зв'язок з нашими традиціями. Він закликає всіх нас зберігати традиції, зберігати все те, що є наше, рідне і не цуратися свого».

Василь Пасинчук перший заступник голови СУРУ, пригадав роки, коли він був учнем, і

сказав, що не було жодної дитини, котра б не мала «гуцулку», як кажуть у Марамороському селі Ремети, і підкреслив, що дуже радий, що і сьогодні молодь почала носити вишиванки, а це завдячується Союзу Українців Румунії.

Примар м. Тарна Марє **Моніка Собіус** пригадала, що мешканці міста Тарна Марє вже втретє беруть участь у святі вишиванки, організованому Сатумарською філією, пригадала що свято вишиванки співпадає з Всесвітнім днем культурного різноманіття. Вона сказала, що День Вишиванки присвячується не лише українцям, а й румунам, що на наших сорочках зацвіла душа.

Жанна Микитюк, мер села Велятино, (Хустський район) передала відео-привітання від художніх колективів «Велятинські молодички» та «Берегиня». Вона підкреслила, що завжди вишиванку, традиційний одяг супроводжує пісня, і таким чином вони приготували багато сюрпризів. Вони заспівали пісню про вишиванку, а потім представили виставку народних костюмів із Велятину, між якими і костюм, котрому понад сто років.

Директор Ужгородського музею «Під відкритим небом» **Василь Коцан** подякував організаторам за запрошення і сказав кілька слів про колекцію народних костюмів Закарпатської області, колекція, яка нараховує понад 5000 тисяч зберігань. Більшу частину колекції складають вишиті сорочки, які були зібрані у різні роки у районах Закарпатської області, а потім у форматі відео показав кілька виставлених сорочок – стародавні сорочки Мараморощини.

Подія закінчилась презентацією двох фільмів, представлених радником СУРУ Костелом Іліє: перший фільм був «День української сорочки-вишиванки», – котрий підкреслює важливість дня вишиванки та роль традиційної української сорочки, а другий фільм «День сорочки нас об'єднує», в якому діти дитячого садка села Мікула разом з вихователкою **Адріаною Бежера Горват** представили гарну артистичну програму.

Тереза ШЕНДРОЮ-МАЛЯРЧУК

Українська кухня

До культурних надбань народу відносять мову, літературу, мистецтво, а також кулінарію. Кулінарія українського народу, як і інших, формувалася протягом століть і тісно пов'язана з його культурою та традиціями, з його історією та способом життя. У кухні кожного народу знайшли своє відображення особливі, лише йому притаманні смаки. Про такі типово українські традиційні, але в той же час і сучасні, смачні та здорові страви і піде мова у цій рубриці.

ЗЕЛЕНИЙ БОРЩ ЗІ ЩАВЛЕМ

Однією з найвідоміших традиційних українських страв є борщ. Їх у нас існує три різновиди: червоний з буряка, зелений зі щавеля і червоний холодний. Беручи до уваги літню пору, пропонуємо вам зелений борщ зі щавлем, спосіб приготування якого зберігся до наших днів майже без змін. Його варили з молодим щавлем або з кропивою чи лободою, листям городнього буряка. Такий борщ освіжає, він менш калорійний. Цю страву традиційно засмачують круто звареним яйцем і сметаною (сироваткою, масляною). В деяких місцевостях

Традиційно і смачно

таку пісню страву вживали з поданою окремо холодною товченою картоплею. Можна також відварені і нарізані кубиками яйця подавати до борщу окремо. Якщо ви варите велику каструлю на декілька днів, то це допоможе продовжити термін зберігання страви. Так само як і червоний, щавлевий борщ у піст готували без сала і м'яса. У таких випадках зелений борщ готують на олії, за смаком додаються гриби або риба.

Продукти (для 2-літрової ємкості):

Курятина – 300 г; Курячі яйця – 1 штука; Картопля – 300 г; Морква – 1 штука; Цибуля – 1 штука; Щавель – 150 г; Сіль, чорний перець.

Спосіб приготування:

1. Курятину промийте, залийте водою та варіть до готовності з різними корінням та спеціями (перець, горошок, лавровий листок і т.п.). Готове м'ясо дістаньте та дайте йому трохи вистигнути. Відділіть м'якоть від кісток та розріжте його на невеликі шматочки. З бульйону вийміть коріння та спеції.

2. Яйце відваріть круто та наріжте кубиками.

3. Щавель ретельно вимийте, відберіть тільки не пошкоджені листочки та обсушіть їх на рушничку. Наріжте листочки впоперек смужками завтовшки 5 мм. Це – не дуже тонко і не дуже грубо.

4. Картоплю наріжте кубиком. Моркву наріжте напівколичками, солонкою чи кубиком. Можна подрібнити на великій тертці. Цибулю подрібніть напівколичками чи четвертиною количка. Кріп подрібніть. Чим дрібніше нарізана зелень, тим ароматнішою вона стає.

5. За бажанням можна підготувати зажарку. Частину порізаного цибулини та моркви протушуйте на слабкому вогні з невеликою кількістю води. Овочі переважно обсмажують, але якщо хочете зробити борщ менш

жирним, то віддайте перевагу воді замість олії. Зажарку готують і на маслі, яке робить смак їжі ніжнішим.

6. До курячого бульйону додайте підготовлену картоплю і варіть до напівготовності. Якщо використовуєте молоду картоплю, то врахуйте, що вона швидко розварюється.

7. Додайте овочі до бульйону. Туди ж додайте подрібнене м'ясо. Проваріть ще декілька хвилин, до готовності картоплі. Не забудьте посолити та поперчити.

8. До відварених у бульйоні овочів додайте щавель та перемішайте. Прогрійте упродовж 1 хвилини, не довше. Цього цілком достатньо, щоб щавель зберіг частину корисних речовин і приємний кислуватий присмак.

9. Додайте яйце і прогрійте ще упродовж 1 хвилини. Одразу ж вимикайте вогонь. Додайте нарізаний кріп і накрийте кришкою. Дайте настоятися борщу упродовж 15-20 хвилин, а потім подавайте на стіл.

10. У більшості випадків зелений борщ зі щавлю подають гарячим з ложкою сметани. Якщо бажаєте приготувати пісний зелений борщ, то просто пропустіть перший пункт у нашому переліку. Смачного!

Подала Ольга СЕНИШИН

Михайло ГАФІЯ ТРАЙСТА

2.

Другого дня, вранці на зорі, прибув сам господар Мунтенії – Влад Дракуля Воде, щоб побачити, як організували кочовики свою армію, привізши з собою і кілька возів повних харчів для такої хоробрості армії, яка спала, наче жаби в болоті, у своїх брудних шатрах.

Воевода збудив їх і наказав всім, хто може тримати в руці зброю, вийти перед табору. Через кілька хвилин все військо гордо крокувало перед своїм господарем.

Попереду йшла ватага решетарів під булавою хороброго решетаря Големана. Триста душ, окрім жінок та дітей. Триста воїнів, озброєних вилами та списами, – горе ворогові, який попадеться їм під руку, бо вони нічого не бояться, окрім голоду! Големан йшов попереду, тримаючи високо їхній бойовий прапор, зроблений з шкури чорної кобили з білим хвостом.

За решетарями слідували сріблярі – дві сотні хоробрих вояків, озброєних мідяними булавами та довгими ножами. Попереду них йшов їхній ватажок Парпангел – правнук славного індійського князя Жундандела, який навіть зі самим Кінг'ішганом воював. Він, Парпангел, тримав у правій руці підняту булаву, а у лівій бойовий прапор – срібну ворону з розкритими озолоченими крилами, крізь пір'я яких вітер наспівував бойовий гімн.

Третьою йшла ватага котлярів, міцних широкоплечих кочовиків, з шапками бирками та закуреними бородами, озброєними молотками та різними котлярськими інструментами. Їх вів ніхто інший, як сміливий Балабан, а за бойовий прапор мали велику бляшану тепшу.

ВЛАД ДРАКУЛЯ ВОДЕ ТА ХОРОБРІ КОЧОВИКИ

За ними слідували ковалі, озброєні ковальськими молотами, косами, серпами, мотиками та іншим знаряддям, яке могли продати по дорозі волохам землеробам. Всіх їх було триста, окрім жінок та дітей, а їхнім ватажком був старий дід Драгіч, якому було вже далеко за сто літ – вже сьому жінку похоронив, але ще в силі і зі всіма зубами в роті. Ковалі називали його своїм дукою. Він йшов попереду свого пішогодного війська і ніс їхній ковальський бойовий прапор – величезну сковорідку.

А далі йшла ватага ложкарів, очолена хоробрим Нягулом, великим любителем правди. Ложкарі були озброєні широкими бардами-тесакми та різними дерев'яними предметами – від ложок до великих ополоників-черпаків та широких тарілок, предмети, які можна використати, як зброю. Їхнім бойовим прапором була дерев'яна лопата, яку змайстрував майстер Пінтіліє.

Ватага золотарів ступала гордо, з піснею. Всі золотарі йшли з піднятими головами і випнутими грудьми – готові перемогти будь-якого ворога, перейти через будь-яку перепону, бо їхнім бойовим знаменом був довгий золотий спис з оздобленою державкою рукояткою, а вони всі озброєні довгими списками та короткими шаблями. Вони гордились своїм ватажком Тандалерою, якого боялись всі кочовики, бо ходили чутки, що він знається зі самим дідком.

Останніми йшли бродяги та голяки. Попереду них ступав сам Коркодел, найбільший паливода і волоцюга зі всіх кочовиків, якого не міг обманути ніхто і який відразу впізнавав злодія чи

обманщика, саме тому доручили йому ватажкувати над бродягами та голяками. Коркодел тримав гордо їхній бойовий прапор – дрантиву ганчірку, прив'язану то кривої хворостини.

Позаду всіх цих бойових загонів йшли жінки у багатокольорових сукнях, сварячись та галасуючи, підганяючи голо-босих парпанделів, які цвірінкали гірш від зграї голодних горобців.

Побачивши таке хоробре військо, господар Мунтенії Влад Дракуля Воде, знову пообіцяв їм землю на якій можуть поселитися, а саме край Спатени, що знаходиться між Інімосою та Бербетенями, але за це вони мають бути йому вірними і захищати мунтянський край.

– Та ми всі голову покладемо за тебе, воєводо!

– Ми готові померти за мунтянський край!

– Ми нікого не боїмся!

– Не страшний нам ніякий ворог! – розкоткудались, як кури, хоробрі кочовики.

А Гогоман, вийшовши наперед, скинув шапку, поклонився до землі і промовив до господаря Мунтенії:

– Воно так, твоя величність, ми будемо боротись до смерті за тебе та Мунтенію! Але ти, володарю, постав охорону, бодай двісті твоїх воїнів, які б не допустили ворогів до нас, а тоді ми вже... до смерті...

Розкусивши їхню хоробрість Влад Дракуля посміхнувся під вус і запевнив їх, що ніяка небезпека не грозить їм, бо перед такими хоробрими воїнами, як вони, не встоїть жодний ворог.

ЇХ ВАРТО ЧИТАТИ!...

• Поет, драматург, енциклопедист української народної духовності, вчитель, військовий службовець, куратор благодійних закладів, директор Полтавського вільного театру – Іван Петрович Котляревський народився 29 серпня 1769 у м. Полтаві.

• Це доба, коли доля українського народу, включно культури, опинилась під «печаттями» двох імперій: Російської та Австрійської. Перша витісняла поступово українську мову з культурної сфери – доказами стануть пізніше Валуєвський циркуляр (1863) та Едемський указ (1876), а друга попускала «політично»!...

• Навчався в Полтавській духовній семінарії; після закінчення працював канцеляристом, вчителем у поміщицьких сім'ях; водночас відкриває глибокі цінності народної літератури, обрядів, звичаїв, вірувань тощо.

• Дванадцять років працював військовим службовцем, а, демобілізуючись, отримав чин майора і право на мундир.

ІВАН П. КОТЛЯРЕВСЬКИЙ
(1769-1838)

• У 1818 р. став членом масонської ложі «Любов до істини».

• Між 1816 та 1821 рр., будучи директором Полтавського театру, разом з Г. Квіткою-Основ'яненком вирішили і зуміли викупити з кріпацтва М. Щепкіна, одного з найвидатніших акторів того часу, славним другом Т. Шевченка.

• Творчість:

1. **Енеїда** – бурлескно-трагестійна пародія за одноіменною поемою Вергілія;

2. **Наталка Полтавка** – визначена автором як «українська опера у двох діях», а Карпенко-Карий назвав її *Праматір'ю українського театру*;

3. **Москаль-чарівник** – п'єса про побут українського села на початку 19-го ст.

• Передумови написання «Енеїди»: Зруйнування російською царицею Катериною другою Запорізької Січі; Знищення Гетьманської автономії; Скасування церковної автономії; Покріпачення української мови та культури.

• Головна ідея «Енеїди» римського поета

Публія Вергілія – божественне походження римських імператорів, а пародія Котляревського заперечує це невпинним сміхом, наполягаючи на суто земне походження всіх можновладців, включно царя, подекуди з гіршими вадами, ніж у простоліуду.

• Своім Енеєм і троянцями Котляревський не то що обвів царську цензуру, а живою народною мовою, вживаними літературними засобами, оживив притоптаний козацький дух свободи, дух боротьби за право людини і народу, дух української національної свідомості. З його творів вибухнула живуща-цілюща вода нової української літератури.

• **Крилаті вирази:** «Живе хто в світі необачно,/ Тому нігде не буде смачно,/ А більш, коли і совість жметь»; «За милу все терять готові:/ Клейноди, животи, обнови;/ Одна дорожче милої – честь.»; «Мужича правда є колюча,/ А панська на всі боки гнуча.»; «Де згода в сімействі, де мир і тишина,/ Щасливі там люди, блаженна сторона.»

• **Т. Шевченко** у вірші-присвяті Котляревському, написав пам'ятні слова: «Будеш, батьку, панувати,/ Поки живуть люди,/ Поки сонце з неба сяє,/ Тебе не забудуть!»

• **М. Коцюбинський:** «Із творів Котляревського занедбане і закинуте під сільську стріху (українське) слово, мов фенікс з попелу, воскресло знову і голосно залунало по широких світах».

• Примірники **Енеїди** Котляревського були у бібліотеках царя Миколи Першого (два прим.!) та імператора Наполеона Бонапарта. Сьогодні – у кожного свідомого українця!..

Євсебій ФРАСИНЮК

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

Діти – це наша гордість, радість і майбутнє!

Діти дитячого садка села Мікула Сатумарського повіту разом із вихователькою Адріаною Бежера Горват брали участь у святі «День вишиванки», приготувавши малюнки про вишиванку та коротенькі записи для флешмобу.

Знайомтеся з ними!

Сарах Ганціг

Іляна та Каталін Дудаш

Анемона та Івана Смечкаш

Едуард Вечунка

Лея Лонґа

Росела та Саміра Сзенука

Натанаєл, Рутг та Елісеї Кліпей

Франческа, Василь та Валентина Кауні

Еліда Лорш

Давид та Йонатан Чіючок

Сем та Дебора Машніца

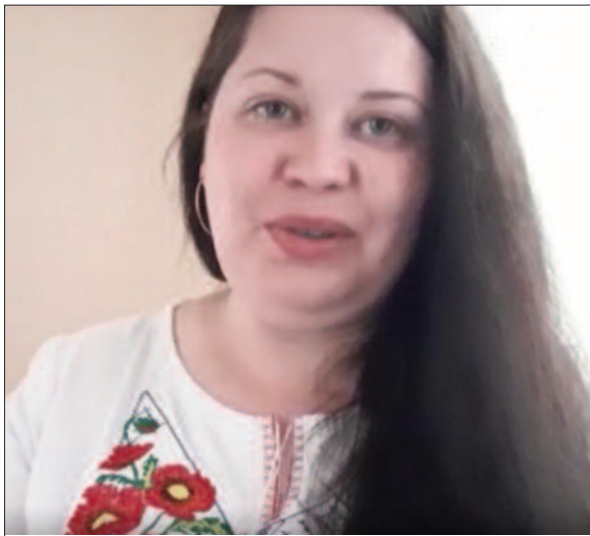
Фото сторінки: Адріана Бежера Горват

Елісей, Сара та Йонуц Ганціг

*Українська група дитсадка в селі Мікула
Сатумарського повіту*

У селі Мікула Сатумарського повіту, де компактно проживають етнічні українці, діє при восьмирічній школі українська група дитячого садка. Тут працює з 2011 року талановита вихователька АДРІАНА БЕЖЕРА ГОРВАТ, випускниця українського педагогічного ліцею імені Тараса Шевченка міста Сігету Мармацієй Марамурського повіту. Вихователька Адріана розповіла про заснування цієї групи та про навчання українською мовою у дитячому садку: «Українська група у цьому садку була заснована на прохання батьків, які живуть у селі Мікула, тому що вони є етнічними українцями і хотіли, щоб їхні діти вивчали правильно рідну українську мову. Група складається з 23-ох дітей, з яких 12 дівчаток і 11 хлопчиків. Я працюю з ними відповідно до шкільної програми Міністерства освіти Румунії. Уроки ведуться українською, але і румунською мовами. Діти вивчають українські пісні та вірші. Я читаю їм казки та оповідання українських письменників Румунії, таких як: Ірина Мойсей, Михайло Трайста, Людмила Дорош, а також казки румунською мовою. Разом із діточками ми відзначаємо головні свята, як, наприклад: Різдво, День українського поета

**ВИХОВАТЕЛЬКА
АДРІАНА БЕЖЕРА ГОРВАТ**

Тараса Шевченка, Національний День Румунії, День незалежності України, День української вишиванки, День укра-

їнської культури, День української рідної мови та інші.»

Через те, що навчальні заклади були закриті в Румунії упродовж майже трьох місяців через пандемію коронавірусу, вихователька Адріана працювала до закінчення 2019-2020 навчального року з дошкільниками дистанційно, зрозуміло, за допомогою батьків. Вихователька Адріана подала деталі: «У період, коли діти не відвідували садочок, я працювала з ними через Інтернет, за допомогою батьків. Наприклад, до Свята української вишиванки я запропонувала дітям робити малюнки про вишиванку та коротенькі записи для флешмобу. Дітям дуже сподобалася ця ідея, вони зробили дуже гарні малюнки та відеозаписи, які їхні батьки відправили мені. У придбанні необхідних матеріалів для малюнків: олівців, фарб, паперу нам фінансово допоміг Союз Українців Румунії.»

Вихователька Адріана плекає у дітей почуття любові до рідної мови, до українських традицій та звичаїв: «Я стараюся навчати діточок поважати рідну українську мову, народний одяг, нашу українську вишиванку і, зрозуміло, правильно говорити українською мовою та румунською державною мовою. Сподіваюся, що ми здорові та веселі зустрінемося наступного навчального року в нашому дитячому садку.»

Христина ШТІРБЕЦЬ

Фото авторки

Під одним брилем – чотири козаки.

(Cm₁₇)

Багато сусідів поруч вік живуть, а ніколи не бачаться.

(Bikna)

Висить груша, а з'їсти не можна.

(Електронна лампочка)

**Диво – скрипка, в ній – вікно,
У вікні – щодня кіно.**

(Terezi)

**Без языка живе, не їсть,
Не п'є, говорить і співає.**

(Padio)

**Ніг не маю, а ходжу,
Рота не маю, а скажу:
Коли лягати спати,
Коли пора вставати.**

(Горный)

Я не їм вівса, ні сіна, дайте випити бензину – усіх коней я обжену, куди хочеш побіжу.

(Автоматична)

Варадкі

***Полотно, а не доріжа,
Кінь біжить багатоніжка.***

(0301)

**Зачепивсь вагон за дріт:
«Їду, їду в далеч світ!
Їду, їду, не трясу,
Гей сідайте, підвезу!**

(Трамау, моруѣуѣ)

**Землю копала,
Грядки рівняла,
Рівчаки прорила,
Спочить не просила.**

(شواما)

*Живуть у тісній світлиці
Без страху темноти,
Хлоп'ята яснолиці –
Вогню малі брати.*

*І мають душу щедру,
Хоч із дерева вони,
Згоряючи дощенту,
Вогонь дарують нам.*

(Cipriani)

**А ось така загадка вам:
Він любить все робити сам –
Сам розвантажувє вантаж,
Сам заїздить у свій гараж.**

(Самосуд)

Зібрав Микола КУРИЛЮК

До 90-річчя ЛІНИ КОСТЕНКО та 125-річчя від дня народження МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

У приміщенні бібліотеки Союзу Українців Румунії ім. Степана Ткачука відбулася подія, присвячена двом велетням української літератури, Ліні Костенко та Максиму Рильському.

Як сказала у своєму слові головний редактор літературного журналу «Наш голос» Ірина Мойсей, «Ліну Костенко та Максима Рильського розділяє 35 років між їхніми днями народження, а поєднує Україна і щира любов до неї. Вони народилися у тій самій порі року, навесні, день народження також спільний – 19 березня. Їх розділяють тільки роки народження: Ліна Костенко народилася 1930 року, а Максим Рильський 1895 року».

Подія, організована Бухарестською філією СУРУ, очоленою письменником і редактором літературного журналу «Наш голос» Михайлом Трайстою, відзначила 90 років від дня народження поетеси Ліни Костенко і 125 років від дня народження поета Максима Рильського.

У залі бібліотеки знаходилися письменник Корнелій Ірод, редактор журналу «Українські відлуння», Ірина Мойсей, головний редактор журналу «Наш голос», румунський критик Йоан Дан Марта та члени української громади Бухаресту.

До заходу прилучилися по телефону голова Союзу Українців Румунії, депутат Румунського Парламенту Микола Мирослав Петрецький та Його Ексцеленція Надзвичайний і Повноважний Посол України в Румунії Олександр Баньков.

З вітальним словом до учасників заходу звернувся голова СУРУ, депутат Микола Мирослав Петрецький, котрий подякував комітетові та голові Бухарестської філії СУРУ Михайлові Трайсті за ініціативу організувати таку подію, сказав кілька слів про Ліну Костенко та Максима Рильського, яких за їх літературну творчість назвав «гордістю України та української літератури».

Далі було надано слово по телефону Його Ексцеленції Надзвичайному і Повноважному Послу України в Румунії Олександру Банькову, котрий висловив вдячність організаторам заходу, Союзу Українців Румунії, за цей і інші заходи, які будуть відбуватися, «радий що знайшли спосіб, з яким маємо можливість бачити один одного і спілкуватись один із одним, і надіюсь, що прийде момент, коли вийдемо з режиму карантину і будемо мати можливість стрічатись на подіях».

Про тематику заходу, 90-річчя від дня народження видатної української поетеси Ліни Костенко та 125-річчя від дня народження славного українського поета Максима Риль-

ського, Його Ексцеленція сказав: «Ліна Костенко і Максим Рильський – це дві дуже гордіх особистостей в українському житті взагалі, в українській літературі зокрема.

Ліна Костенко, як людина на етапах свого життя бачила Україну у різних епохах, бачила зміни режимів, Незалежність, живе в Україні і далі творить». Подякував Ліні Костенко за те, що вона є, за всю її літературну творчість, за збагачення української літератури і культури і побажав їй міцного здоров'я.

Про Максима Рильського Його Ексцеленція сказав: «Максим Рильський – один з визначних митців України ХХ століття, академік, увійшов в історію української культури як поет, автор тек-

стів до музичних творів, мовознавець, перекладач, багато працював над громадськими проектами, але все ж таки найбільшим надбанням залишається його поезія».

Письменник Корнелій Ірод сказав: «Сьогодні вшановуємо двох знаменитих творців української літератури, двох великих поетів, котрі залишають по собі серйозні сліди в українській культурі і літературі».

Він говорив про вплив, який у житті Ліни Костенко, мали троє Василів, яких вона дуже любила.

Перший Василь – це був її батько, учитель місцевої школи, котрий самоуком вивчив 12 іноземних мов, і котрого, коли Ліні Костенко було 6 років, заарештували як «ворога народу» і засудили до 10 років тюрми. Коли почув судовий вирок, він заявив суддям – «Вашим червоним прапором тільки биків лякати». Ліна Костенко одержала в спадщину від свого батька сміливість, вона стає борцем проти системи і дуже сильним опозантом режиму.

Другий Василь – це був її чоловік, кінорежисер, котрий значний період був директором Київської кіностудії ім. О. П. Довженка. Знаючи Лінин характер, багато хто дивувався запитуючись, як він із нею живе. Вона відповіла «Ва-

силь Васильович вважав, що повинен мене захищати. І, відчуваючи себе захищеною, я ставала «шовкова». Водночас когось дивувало, чому такий дорогий і такий близький мені цей «номенклатурний керівник»? Але він через інтелігентність свою ніколи не виставляв напоказ свою доброту...».

Вони, батьки двох дітей – Василя і Оксани. На честь двох Василів, чоловіка та батька, свого сина Ліна Костенко назвала теж Василем.

Ірина Мойсей провела паралель між двома поетами, між двома постаттями, між двома характерами.

Вона підкреслила, що Ліна Костенко та Максим Рильський – поети грандіозного таланту, розказала, що в них спільного, що в них відмінного, що в них повністю протилежне.

«Максим Рильський народився 1895 році, його юність, молодість припали у буремні роки, це Перша світова війна, потім Жовтнева революція і т.д.

Ліна Костенко народилася 1930 року, її дитинство, підлітковий вік, юність припадають на часи Другої світової війни і повоєнний період.

Як Максим Рильський, так і Ліна Костенко, стали класиками за життя.

Максим Рильський залишив прекрасну лірику, у нього була своя патріотична поезія, яку читав у дуже вузьких колах.

Він людина енциклопедичних знань, людина тонкого душевного складу, м'якого характеру.

Ліна Костенко – людина зовсім іншого складу характеру, безкомпромісна, принципова, вперта, вимоглива, часом різка, гостра. Багато людей, які знають особисто Ліну Костенко, описують її як майстра слова, завжди готову до опору владі, здатну протистояти органам правопорядку, коли потрібно було захистити когось із письменників України.

Взагалі поезія Ліни Костенко тонка, ніжна, жіноча, гарна лірика, навіть деколи присутня гостра жорсткість.

Ліна Костенко та Максим Рильський, дві поstatі різні і протилежні, їх об'єднує талант, те, що вони зробили, кожен залишає прекрасну літературну творчість.»

Михайло Трайста сказав кілька слів про літературну творчість Максима Рильського на румунській мові.

Взяв слово і румунський літературний критик Дан Йоан Марта.

Співак Дан Васілеску виконав кілька пісень.

Тереза ШЕНДРОЮ

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня RCR PRINT, Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România